

Fundamentos e tramitación do procedemento arbitral de transportes

Fundamentos y tramitación del procedimiento arbitral de transportes

Fundamentals and processing of the transport arbitration procedure

PABLO AMENEDO BERMÚDEZ

Funcionario do Corpo Superior da Administración da Comunidade Autónoma de Galicia (España)

Membro da Xunta Arbitral de Transportes de Galicia 2007-2016
pablo.amenedo.bermudez@xunta.gal

Recibido: 30/03/2017 | Aceptado: 30/05/2017

Resumo: Este traballo ten como finalidade plasmar dun xeito sistemático e didáctico os fundamentos e as diferentes fases que conforman a tramitación dunha reclamación sometida á arbitrase de transportes como vía de resolución extraxudicial de conflitos.

A multitude de normas que dan forma a este procedemento dificultan extremadamente a súa comprensión polos potenciais usuarios deste tipo de reclamacións (particulares alleos ao mundo do transporte en moitas ocasións), de modo que, con esta análise procedemental, se pretende facer accesible e comprensible para todos os cidadáns un procedemento clave no ámbito das controversias mercantís derivadas dos contratos de transporte terrestre.

Palabras clave: arbitrase, procedemento, controversia, transportes, reclamación, vista, laudo.

Resumen: Este trabajo tiene como finalidad plasmar de un modo sistemático y didáctico los fundamentos y las diferentes fases que conforman la tramitación de una reclamación sometida al arbitraje de transportes, como vía de resolución extrajudicial de conflictos.

La multitud de normas que dan forma a este procedimiento dificultan sobremanera su comprensión por los potenciales usuarios de este tipo de reclamaciones (particulares ajenos al mundo del transporte en muchas ocasiones), de modo que, con este análisis procedimental, se pretende hacer accesible y comprensible para todos los ciudadanos un procedimiento clave en el ámbito de las controversias mercantiles derivadas de los contratos de transporte terrestre.

Palabras clave: arbitraje, procedimiento, controversia, transportes, reclamación, vista, laudo.

Abstract: The purpose of this document is to explain in a systematic and didactic manner the fundamentals and the different phases that form the processing of a claim submitted to the transport arbitration as a way of solving extrajudicial conflicts.

The multitude of rules that shape this procedure make it difficult for potential users of this type of claim to understand (particularly individuals outside the world of transport), so with this procedural analysis, it is

intended to make the procedure, in the field of commercial disputes arising from land transport contracts, more accessible and understandable for all citizens.

Key words: arbitration, procedure, controversy, transport, claim, view, award.

Sumario: 1 Introducción. 2 Lexislación aplicable e principios fundamentais. 3 Inicio do procedemento. 3.1 Recepción da reclamación. 3.2 Admisión a trámite. 3.2.1 Os requisitos formais do escrito de reclamación. 3.2.2 Os requisitos substantivos do escrito de reclamación. 3.2.2.a Capacidade e lexitimación das partes. 3.2.2.b Exercicio efectivo dunha acción polo reclamante. 3.2.2.c Existencia de convenio arbitral. 3.2.2.d Competencia da Xunta. 4 Substanciación do procedemento. 4.1 Citación a vista das partes. 4.2 Constitución do colexio arbitral. 4.3 Asistencia das partes. 4.3.1 Formas de comparecencia. 4.3.2 Postulación e efectos da inasistencia das partes. 5 Desenvolvemento da vista. 5.1 Fase alegatoria. 5.2 Fase probatoria. 5.3 Suspensión e interrupción da vista. 6 Terminación das actuacións arbitrais. 6.1 O laudo. 6.1.1 Prazo. 6.1.2 Forma. 6.1.3 Contido. 6.1.4 Notificación. 6.1.5 Corrección, aclaración e complemento do laudo. 6.2 Outras formas de terminación. 7 Conclusións. 8 Bibliografía.

1 INTRODUCCIÓN

No ámbito da actividade da Administración pública, calquera decisión sobre un asunto sometido ao seu coñecemento non pode adoptarse sen, previamente, ter seguido, na procura da seguridade xurídica e en garantía do acerto, legalidade e oportunidade do acto, unha determinada tramitación que conforma o que a doutrina denomina procedemento.

Este presuposto predícase igualmente da resolución das controversias de carácter mercantil xurdidas en relación co cumprimento dos contratos de transporte terrestre cando, de común acordo², sexan sometidas ao coñecemento das xuntas arbitrais do transporte³ (a partir deste momento, as xuntas) polas partes intervenientes ou outras persoas que teñan un interese lexítimo no seu cumprimento.

Así pois, como veremos máis adiante, e a pesar de non estar contido nun único texto legal, pode falarse da existencia dun verdadeiro procedemento arbitral⁴ para resolver as controversias sometidas a coñecemento das xuntas. Este procedemento debe vir establecido normativamente e, a este respecto, debemos comezar indicando que o procedemento de arbitraje en materia de transporte terrestre aparece sucintamente previsto na Lei 16/1987, do 30 de xullo, de ordenación dos transportes terrestres (a partir deste momento, LOTT)⁵, e polo Real decreto 1211/1990, do 28 de setembro, polo que se aproba o Regulamento da Lei de ordenación dos transportes terrestres (a partir deste momento, ROTT)⁶.

2 LEXISLACIÓN APLICABLE E PRINCIPIOS FUNDAMENTAIS

Como acabamos de indicar, a LOTT límitase a recoller a existencia das xuntas e a esbozar as súas liñas xerais de funcionamento, establecendo que será o ROTT o que describa o procedemento a seguir para a resolución das controversias sometidas ao coñecemento das xuntas, o cal se configura como un procedemento de arbitraje específica en materia de transportes, de natureza administrativa⁷. O citado ROTT describe os trámites esenciais e fundamentais que definen a dita canle, pero sen chegar a constituír un procedemento completo.

Este carácter parcial do procedemento de arbitraje require que sexa integrado con trámites ou actos regulados por outras normas distintas. As normas ás que deberá acudirse en defecto total ou parcial de trámites específicos son as seguintes:

Lexislación xeral de arbitraje: A Lei 60/2003, do 23 de decembro, de arbitraje (en diante LA⁸), establece, no seu artigo 1.3, que “*esta lei será de aplicación supletoria ás arbitrajes⁹ previstas noutras leis*”, entre outras, a arbitraje de transportes terrestres; lexislación xeral administrativa: A Lei 39/2015, do 1 de outubro, do procedemento administrativo común das administracións públicas (a partir deste momento, Lei 39/2015), e a Lei 40/2015, do 1 de outubro, de réxime xurídico do sector público; lexislación procesual civil: a Lei 1/2000, do 7 de xaneiro, de axuízamento civil (en diante, LAC), que non é de aplicación directa nin existe unha remisión xeral a ela respecto á súa aplicación supletoria por parte do ROTT ou da lexislación de arbitraje, pero contén principios, criterios e conceptos procesuais xerais do noso dereito que poden ser considerados e aplicados polos árbitros en relación con calquera decisión relativa á dirección do procedemento.

Xunto á normativa de aplicación, debemos destacar algúns dos principios¹⁰ aplicables a este procedemento. Comezaremos facendo referencia aos tres principios fundamentais que rexen o procedemento arbitral de transportes, que son: o principio de *tramitación simple*, isto é, o establecemento dunha canle ou iter caracterizada por actuacións escasas e sinxelas que, sen mingua da eficacia na resolución da controversia, conduzan á decisión definitiva con celeridade¹¹ e sen necesidade de actuacións complexas; o principio *antiformalista*, xa que non se exigen requisitos formais dun xeito estrito e rigoroso respecto dos diferentes actos, documentos e elementos que integran o procedemento; e o principio de *gratuidade*¹², que implica que as arbitrajes non supoñen custo para os interesados, sen prexuízo da obrigatoriedade de satisfacer os gastos xerados pola práctica de determinados medios de proba.

Xunto a eles, non debemos esquecer outros, como o *principio de rogación*, que implica que a intervención das xuntas só poderá ter lugar se se insta a súa actuación por parte do interesado; o *principio de xustiza rogada*, segundo o cal as xuntas decidirán os asuntos en virtude das achegas de feitos, probas e pretensións das partes, agás cando a lei dispoña outra cousa en casos especiais; o principio *pro actione*, ou regra xeral da interpretación máis favorable ao exercicio das accións, que implica que, en determinados casos, non será preciso requirir a emenda do escrito de reclamación; ou os *principios de audiencia, igualdade e contradición*, a través dos que deberá tratarse as partes con igualdade e darse a cada unha delas suficiente oportunidade de facer valer os seus dereitos, e existe a obriga dos árbitros, as partes e as institucións arbitrais, se é o caso, a gardar a confidencialidade das informacións que coñezan a través das actuacións arbitrais.

En consecuencia, e baseándose nestas normas e principios, preténdese ofrecer a continuación un esquema completo do procedemento en materia de arbitraje de transportes, un procedemento que é cada vez máis demandado tanto polos consumidores como polos profesionais do transporte, caracterizados no noso país polo reducido tamaño da súa estrutura empresarial. Iso testemuña o feito do crecemento exponencial do número de reclamacións e de expedientes resoltos polas xuntas en toda España ano tras ano, pasando de 2.346 reclamacións presentadas e 2.105 resoltas no ano 1999 ás 7.546 reclamacións presentadas e 6.902 resoltas do ano 2015¹³, e no que procedemos a resaltar as cuestións de maior calado dentro de cada fase deste.

3 INICIO DO PROCEDEMENTO

3.1 Recepción da reclamación

O procedemento arbitral en materia de transportes comeza¹⁴ coa presentación da reclamación pola persoa interesada. Así o declara o artigo 9.2 do ROTT, ao tenor do cal *“as actuacións arbitrais das xuntas serán instadas por escrito asinado polo actor ou os seus representantes, (...)”*. Rexe, por iso, o principio de rogación, anteriormente salientado.

O escrito de reclamación deberá presentarse nunha oficina da Administración pertencente a calquera dos lugares previstos na lexislación administrativa xeral. Non podemos esquecer que a Lei 39/2015 impulsou no ámbito do procedemento administrativo a chamada *“Administración electrónica”*, á que a arbitrase non debe ser allea e que debe levar consigo a asunción de medidas para modernizar o procedemento arbitral, sen mingua ningunha dos dereitos dos cidadáns. Así pois, é mester que as xuntas adopten as actuacións necesarias para posibilitar que a reclamación poida presentarse tamén por esta vía.

3.2 Admisión a trámite

3.2.1 Os requisitos formais do escrito de reclamación

O presidente¹⁵ da xunta, antes de iniciarse a arbitrase, deberá examinar o escrito co fin de darlle curso ou decidir a súa inadmisión. Debemos recordar que o artigo 8.2 do ROTT establece que o presidente (licenciado en dereito) e, en caso de consideralo procedente, dous vogais como máximo serán designados entre persoal da Administración con coñecemento das materias de competencia da xunta. A eles súmanselles os vogais representantes das partes en conflito, o que garante que nos atopemos ante auténticos especialistas na materia. Dito isto, procedemos a debullar o exame do escrito, que se deberá estender ás seguintes cuestións:

O artigo 9.2 do ROTT dispón que *“as actuacións arbitrais das xuntas serán instadas por escrito asinado polo actor ou os seus representantes, no que se expresará o nome e domicilio do reclamante e da persoa contra a que se reclama, facendo exposición dos fundamentos de feito e de dereito nos que se xustifique a reclamación, especificando de forma clara e precisa a petición e propondo as probas que se consideren pertinentes”*.

En consecuencia, da análise integrada deste precepto e dos requisitos exigibles para a presentación da reclamación, podemos concluír que, de non se cumprir algún dos requisitos apuntados, se requirirá o interesado para que, nun prazo de dez días, emende a falta nos casos seguintes¹⁶: a reclamación non leva a sinatura do actor ou do seu representante; a reclamación non expresa o nome e/ou domicilio da persoa contra a que se reclama; a reclamación non contén referencia aos fundamentos de feito en que se basea a pretensión do actor; a reclamación non contén referencia ningunha á contía en que se estima a controversia (o que é fundamental para a determinación da existencia de convenio arbitral presunto); a reclamación non contén petición ningunha.

O escrito de requirimento conterá a indicación de que, se non fose emendada a falta no prazo indicado, se entenderá que o actor desiste da súa reclamación. Non obstante, non será preciso requirir a emenda do escrito de reclamación nos seguintes casos:

Por un lado, respecto dos fundamentos de dereito, pois na arbitrase de transportes decídese a controversia en dereito, con independencia das normas xurídicas elixidas polo actor¹⁷. Por

outro, en relación coa omisión da proposición de probas que se consideren pertinentes, xa que o reclamante terá a oportunidade de achegalas no acto da vista.

3.2.2 Os requisitos substantivos do escrito de reclamación

3.2.2.a Capacidade e lexitimación das partes

Para admitir a trámite a reclamación presentada, é necesario comprobar que se trata do exercicio dunha acción referida a unha controversia mercantil en materia de transportes terrestres. En todo caso, este exame enténdese, sen prexuízo do que as partes puidesen alegar no trámite de vista sobre as cuestións analizadas. Entre outros presupostos, poden citarse os seguintes:

Neste contexto, examínase que do escrito de reclamación se desprende que tanto o actor como o reclamado posúen: capacidade para ser parte no procedemento, carácter que o noso dereito lles reconece aos suxeitos comprendidos no artigo 6 LAC (entre os que se atopan as persoas físicas e xurídicas); capacidade de obrar ante as administracións públicas, no sentido previsto no artigo 3 da Lei 39/2015; lexitimación (activa ou pasiva) para intervir no procedemento arbitral por ser titular da relación xurídica que motiva a controversia xurdida en relación co cumprimento do contrato de transporte terrestre obxecto da reclamación.

Por outra banda, poderán comparecer no procedemento varias persoas, como reclamantes ou como demandados, cando as accións que se exerzan proveñan dun mesmo título ou causa de pedir (aplicando o criterio do litisconsorcio do artigo 12 LAC).

3.2.2.b Exercicio efectivo dunha acción polo reclamante

A presentación dunha reclamación representa xuridicamente o exercicio dunha acción ou dereito dunha persoa, física ou xurídica, dirixido a facer valer unha pretensión fronte a outra ou outras derivada do cumprimento dun contrato de transporte terrestre. Na nosa opinión, o exame deste presuposto debe limitarse, pois, a constatar que a pretensión do actor se atopa apoiada na existencia previa dun contrato de transporte terrestre (ou outros formalizados por empresas transportistas e de actividades auxiliares e complementarias do transporte cuxo obxecto estea directamente relacionado coa prestación por conta allea dos servizos e actividades que se atopan comprendidos no ámbito da súa actuación empresarial), cuxos termos foron contravidos mediante o incumprimento dalgunha das prestacións ou obrigas da outra parte; e que a cuestión obxecto de reclamación que se somete ao coñecemento e decisión da xunta está referida a unha controversia de carácter mercantil sobre materia de libre disposición conforme dereito¹⁸. Debemos recordar que non constitúen materias de libre disposición o estado civil das persoas, as cuestións matrimoniais, os alimentos futuros, a acción penal ou calquera dereito ou liberdade inherente á dignidade da persoa¹⁹.

A xunta debe, en todo caso, admitir o exercicio da acción sen entrar a valorar de oficio se esta se atopa ou non prescrita, por exilio así o principio de xustiza rogada vixente no noso dereito, positivizado no artigo 216 LAC.

O ROTT, pola súa banda, declara sobre o tema da prescrición da acción o seguinte: “A *posibilidade de acción ante as xuntas para promover a arbitrase prescribirá nos mesmos prazos en que se produciría se se tratase dunha acción xudicial que se presentase ante os tribunais de xustiza*” (artigo 9.1 ROTT).

3.2.2.c Existencia de convenio arbitral²⁰

Neste presuposto condénsase a esencia da institución arbitral, baseada na expresión da vontade das partes de someter a arbitraje todas ou algunhas das controversias que xurdisen ou poidan xurdir respecto dunha determinada relación xurídica contractual. En consecuencia, a admisión a trámite da reclamación exige imperativamente a existencia de acordo de sometemento á arbitraje das xuntas. Por iso, imos deternos a examinar tanto a súa regulación como as diferentes posibles situacións ante as que nos podemos atopar, levando a cabo unha análise conxunta da LOTT e da LA:

A LOTT establece ao respecto que lles corresponde ás xuntas resolver, “... cando, de común acordo, sexan sometidas ao seu coñecemento polas partes intervinientes ou outras persoas que posúan un interese lexítimo no seu cumprimento²¹ (...).

(...) Presumirase que existe o referido acordo de sometemento²² á arbitraje das xuntas sempre que a contía da controversia non exceda os 15.000²³ euros e ningunha das partes intervinientes no contrato lle manifestase expresamente á outra a súa vontade en contra antes do momento en que se inicie ou se debese ter iniciado a realización do servizo ou actividade contratado (...)” (artigo 38.1 LOTT, que prevé o denominado convenio arbitral presunto).

Pola súa banda, a LA ofrece, no seu artigo 9, as seguintes regras: - O convenio arbitral deberá constar por escrito: nun documento asinado polas partes (que poderá adoptar a forma de cláusula incorporada a un contrato ou de acordo independente²⁴) ou nun intercambio de cartas, telegramas, télex, fax ou outros medios de telecomunicación que deixen constancia do acordo²⁵. Considerarase cumprido este requisito cando o convenio arbitral conste e sexa accesible para a súa ulterior consulta en soporte electrónico, óptico ou doutro tipo. - Considerarase incorporado ao acordo entre as partes o convenio arbitral que conste nun documento ao que estas se remiten en calquera das formas establecidas no apartado anterior. - Se o convenio arbitral está contido nun contrato de adhesión²⁶, a validez do devandito convenio e a súa interpretación rexeranse polo disposto nas normas aplicables a ese tipo de contrato²⁷.

Aplicando esta regulación á arbitraje de transportes, cabería considerar as seguintes hipóteses: Que da documentación achegada polo actor ao expediente de arbitraje se deducise con claridade a existencia de convenio arbitral expreso, manifestada en documento ou soporte (contrato, carta de porte, carta, telegrama, télex, fax, documento electrónico ou óptico ou remisión escrita a outro documento) que deixe constancia do acordo, caso en que, calquera que fose a contía da controversia, se entendería cumprido este presuposto. Que, non sendo aplicable ao caso a regra do convenio presunto (controversia por contía superior a 15.000 euros), non conste coa reclamación acordo expreso de sometemento á arbitraje pero si referencia expresa á súa existencia por parte do actor²⁸; neste caso, sería suficiente a dita declaración do actor para os efectos de admitir a trámite a reclamación, sen prexuízo do que a parte reclamada puidese manifestar no acto da vista respecto á realidade do convenio e á súa decisión de someterse ou non ao procedemento arbitral (“Considerarase que hai convenio arbitral cando nun intercambio de escritos de demanda e contestación a súa existencia sexa afirmada por unha parte e non negada pola outra”). Que, calquera que sexa a contía da controversia, conste no expediente documento achegado polo reclamante en que figure cláusula ou mención de non sometemento á arbitraje (p. ex., no billete adquirido). Este feito determinaría a inadmisión a trámite da reclamación: que sexa de aplicación a regra do convenio presunto (por ser a contía da controversia igual ou inferior a 15.000 euros), caso en que se admitiría a reclamación sen prexuízo de que, no acto

da vista, a outra parte acreditase terlle manifestado expresamente ao reclamante a súa vontade en contra antes do momento en que se inicie ou se debese ter iniciado a realización de servizo ou actividade contratado.

3.2.2.d Competencia da xunta

A competencia, entendida como o conxunto de potestades e funcións²⁹ asignadas polo ordenamento xurídico ás xuntas arbitrais, adopta, neste ámbito, unha dobre vertente:

Por un lado, a competencia obxectiva ou material³⁰: Refírese á capacidade ou potestade de resolver un conflito ou controversia³¹ que cumpra os requisitos fixados polo artigo 38.1 LOTT e 6.1.a) ROTT. Este criterio competencial debe ser obxecto de exame previo á substanciación do procedemento co fin de excluír o coñecemento de: - Reclamacións referidas a controversias non mercantís. O ROTT declara expresamente que *“estarán excluídas da competencia das xuntas as controversias de carácter laboral ou penal”* (artigo 6.1.a. ROTT). - Reclamacións referidas a controversias mercantís xurdidas en relación co cumprimento de contratos que non son de transporte (p. ex., compravenda, comisión, etc.). - Reclamacións referidas a controversias mercantís xurdidas en relación co cumprimento de contratos de transporte de carácter exclusivamente non terrestre (transporte aéreo ou marítimo. Debemos destacar a excepción expresamente prevista en Galicia respecto do transporte marítimo en augas interiores³²). - Reclamacións referidas a contratos asinados por empresas transportistas e de actividades auxiliares e complementarias cuxo obxecto non estea directamente relacionado coa prestación por conta allea dos servizos que se atopan comprendidos no ámbito da súa actuación empresarial.

Por outro lado, a competencia territorial³³: dispón o ROTT que *“A competencia das xuntas para realizar as actuacións previstas nas letras a e b do artigo anterior virá determinada polo lugar³⁴ de orixe ou destino do transporte ou o de celebración do correspondente contrato, a elección do petionario ou demandante, salvo que expresamente e por escrito se pactara a submisión a unha xunta concreta”* (artigo 7.2 ROTT³⁵). Deberá ser o demandado quen poderá apreciar no acto da vista a falta desta competencia mediante a proposición en tempo e forma de declinatoria, e iso porque sempre pode darse unha submisión tácita das partes unha determinada xunta.

Mención específica merece o suposto de que esteamos ante un transporte internacional suxeito ao Convenio do 19 de maio de 1956, relativo ao contrato de transporte internacional de mercadorías por estrada (en diante CMR³⁶). A este respecto, o citado convenio prevé no seu artigo 33 que *“o contrato de transporte pode conter unha cláusula que atribúa competencia a un tribunal arbitral sempre e cando esta cláusula prevexa que o dito tribunal arbitral aplicará este convenio”*.

Deste xeito, cando non existe cláusula de submisión expresa á arbitrase, as xuntas entenderon que entra en xogo a previsión da LOTT presumido que tal pacto existe. A aplicabilidade desta presunción deriva da natureza xurídica procesual, e non mercantil, que ten o referido artigo 38.1, e iso porque a norma de dereito mercantil, de ser aplicable no caso concreto, sería só supletoria do disposto no CMR. Non obstante, a norma de dereito procesual é directamente aplicable en todos os litixios que deban resolverse en España salvo, claro está, que un convenio internacional estableza taxativamente o contrario.

Así, o artigo 38.1 da LOTT, aínda que está recollido nunha lei administrativa, é unha norma de dereito procesual, e así o ditaminou expresamente o Tribunal Constitucional na Sentenza 118/1996 (FX 23)³⁷. Polo tanto, é de aplicación directa en relación coas controversias relacio-

nadas cos contratos de transporte internacional que deban resolverse en España, salvo que o convenio internacional aplicable estableza o contrario, xa sexa por non admitir expresamente a resolución arbitral ou extraxudicial de conflitos ou establecendo que unicamente se poderá facer de acordo co que alí se indique.

Iso non é así no caso do CMR, cuxo artigo 33 deixa claro que é posible a resolución extraxudicial de conflitos e, por outra parte, tampouco impide que os litixios poidan resolverse arbitrariamente aínda que non haxa unha cláusula expresa³⁸ no contrato.

Para pórle fin ao compoñente territorial da competencia, debemos referirnos ao suposto da contratación entre ausentes, cando nin a orixe nin o destino se sitúan dentro da Comunidade en que se atopa a xunta ante a que se interpuxo a reclamación, polo que resulta preciso determinar o lugar de celebración do contrato.

Para estes efectos, as xuntas entenden que cando se acredita que a contratación se realizou estando en lugares distintos quen fixo a oferta e quen a aceptou, o contrato, en tal caso, se presupón celebrado no lugar en que se fixo a oferta e, neste caso, dispón o artigo 54 do Código de comercio, aprobado polo Real decreto do 22 de agosto de 1885, que “hai consentimento desde que o oferente coñece a aceptación ou desde que, despois de remitirla ao aceptante, non poida ignorala sen faltar á boa fe”³⁹.

Unha vez efectuado pola xunta este trámite inicial de análise interna da admisibilidade e competencia da reclamación recibida, dáse paso ao seguinte momento procedemental, no que citar as partes ao acto da vista oral.

4 SUBSTANCIACIÓN DO PROCEDEMENTO

4.1 Citación a vista das partes

Dispón o ROTT que “a secretaría das xuntas lle remitirá unha copia da reclamación á parte contra a que se reclame, sinalándose nese mesmo escrito data para a vista, que será comunicada tamén ao demandante⁴⁰” (artigo 9.3 ROTT). O significativo neste trámite é o da correcta práctica das notificacións ás partes comunicando a data da vista e, ao demandado, ademais, a reclamación presentada e a documentación adxunta a esta, se é o caso.

Nesta materia de notificacións, o ROTT declara que “en relación coas notificacións ás partes, que serán realizadas pola secretaría das xuntas, será de aplicación a lexislación de procedemento administrativo⁴¹” (artigo 9.6 ROTT). Así pois, deberán terse presentes as normas contidas nos artigos 40 e ss. da Lei 39/2015⁴². Debemos precisar que o ROTT se limita a regular as notificacións da xunta ás partes, pero nada nos di sobre as comunicacións que estas deban realizar dirixidas á xunta. A este respecto, en consonancia co indicado na epígrafe relativa á recepción da reclamación, e co obxectivo de buscar a debida coherencia entre a regulación legal contida na Lei 39/2015 e a normativa de procedemento arbitral obxecto desta análise, deberíamos levar a cabo unha interpretación integradora da norma, coa finalidade de concluír que tamén as partes se deben rexer, nas súas relacións coa xunta, polas exixencias contidas no artigo 14 da Lei 39/2015, regulador do dereito e a obriga de relacionarse electronicamente coas administracións públicas.

Así pois, ao noso entender, as xuntas deberían articular os mecanismos necesarios que garantan o acceso dos cidadáns ás notificacións electrónicas.

Polo que respecta a aqueles supostos en que o domicilio do reclamado, facilitado polo actor no seu escrito, ocasione unha notificación con enderezo incorrecto ou o destinatario da notificación sexa descoñecido nese domicilio, con carácter previo á práctica de notificación por medio de anuncios⁴³, pode solicitarse do reclamante, se a xunta non dispón doutros medios para localizar o lugar do domicilio do reclamado, que designe ou achegue información doutro domicilio do demandado do que puidese ter noticia co fin de intentar a notificación nel. É evidente que o grao de existencia en canto á información a facilitar non pode predicarse con igual intensidade no caso de que o reclamante sexa un consumidor ou usuario ou no caso de que esteamos ante controversias entre empresas, as cales están habituadas a relacionarse no tráfico mercantil con outros suxeitos de dereito, de modo que a participación activa da xunta variará en función dos supostos indicados⁴⁴.

Finalmente, debemos resaltar que no escrito que se remita ás partes sinalando data para a vista é conveniente advertirles que concorran a ela cos documentos, elementos de xuízo ou probas que consideren convenientes en defensa dos seus respectivos dereitos⁴⁵.

4.2 Constitución do colexio arbitral

Establece o ROTT que "(...) *A inasistencia de calquera dos membros da xunta, con excepción do presidente, non impedirá que se celebre a vista nin que se dite o laudo*⁴⁶." (artigo 9.7 ROTT). Polo demais, o réxime xurídico deste órgano colexiado axustarase, como calquera outro órgano desta natureza, ás normas contidas nos artigos 15 e ss. da Lei 40/2015, do 1 de outubro, de réxime xurídico do sector público, sen prexuízo das peculiaridades organizativas das administracións públicas en que se integran e das propias normas de funcionamento que o órgano arbitral puidese establecer⁴⁷.

4.3 Asistencia das partes

4.3.1 Formas de comparecencia

Tres cuestións son relevantes no referente á asistencia das partes ao acto da vista: as formas de comparecer, a postulación e os efectos da inasistencia das partes.

Se se trata de persoas físicas, as partes poderán comparecer ben por si mesmas, actuando no seu propio nome e dereito, ben por medio de representante. Para estes efectos, calquera persoa con capacidade de obrar poderá actuar en representación doutra ante as administracións públicas (artigo 5 da Lei 39/2015). O representante actuará por conta e en nome do interesado, debéndose acreditar a representación por calquera medio válido en dereito que deixe constancia fidedigna, sendo suficiente a existencia dun escrito asinado polo titular da pretensión que se exerce, ou polo demandado, como recolle, seguindo un criterio antiformalista, o artigo 9.6, parágrafo segundo ROTT: "*As partes poderán conferir a súa representación mediante escrito dirixido á xunta de que se trate*". Tamén se poderá admitir a acreditación da representación mediante declaración en comparecencia persoal do interesado e a representación electrónica na correspondente sede electrónica, ou a través da acreditación da súa inscrición no rexistro electrónico de apoderamentos da Administración pública competente (artigo 5.4 da Lei 39/2015).

Se se trata de persoas xurídicas, a parte comparecerá, xeralmente, mediante o representante legal da entidade ou sociedade de que se trate, condición que se acreditará, na práctica ordinaria, a través da escritura pública de constitución ou de modificación estatutaria ou mediante o poder notarial, xeral ou especial, de representación.

En todo caso, é conveniente deixar constancia por escrito dos datos de identidade dos comparecentes (nome e apelidos e número do documento nacional de identidade) e do carácter co que asisten ao acto (como titulares da pretensión, como representantes da persoa xurídica...).

4.3.2 Postulación e efectos da inasistencia das partes

Establece o artigo 9.6, parágrafo primeiro, do ROTT que *“para a comparecencia ante a xunta de arbitraje non será necesaria a asistencia de avogado nin procurador⁴⁸”,* o que non significa que non poidan intervir en representación da parte cuxos intereses pretenden defender no acto da vista.

A inasistencia ao acto da vista produce efectos distintos segundo a parte a que afecte:

“No caso de que o reclamante ou o seu representante non asistise á vista, considerarase que desiste da súa reclamación” (artigo 9.5 parágrafo primeiro ROTT). Neste suposto, a xunta porá fin ao procedemento con declaración de arquivo das actuacións practicadas.

En cambio, *“A inasistencia da parte reclamada non impedirá a celebración da vista nin que se dite o laudo”* (artigo 9.5, parágrafo primeiro ROTT). Neste último caso, a continuación do proceso coa finalidade de que se dite laudo sobre o fondo do asunto favorable ao actor requirirá que se reunisen no procedemento medios de proba suficientes para resolver a controversia nese sentido.

É aquí onde cobra especial relevancia a correcta notificación ás partes da data e hora de celebración da vista, para os efectos de evitar unha posible impugnación do laudo por parte do demandado non comparecente. Correctamente efectuada esta e emprazadas as partes, comezará a vista oral propiamente dita.

5 DESENVOLVEMENTO DA VISTA

En virtude do ROTT, *“na vista, que será oral, as partes poderán alegar o que ao seu dereito conveña e achegar ou propor as probas que estimen pertinentes”* (artigo 9.4. inciso primeiro). En consecuencia, poden distinguirse normativamente dúas partes no acto de celebración da vista: unha alegatoria, e a outra de índole probatoria. Destacamos a continuación as principais actuacións a desenvolver no acto da vista, incluíndo os impedimentos á súa celebración.

5.1 Fase alegatoria

Componse das intervencións das partes, que sucintamente poden integrarse nalgunha das seguintes actuacións:

Por un lado, as alegacións do reclamante. Outorgarase o uso da palabra ao reclamante co fin de que este expoña os fundamentos do que pida ou se ratifique dos expostos no seu escrito.

Por outro lado, as alegacións do reclamado. Deseguido, o demandado poderá formular as alegacións que ao seu dereito conveñan. Neste sentido a súa actividade alegatoria pode adoptar diferentes posibilidades, de modo que a parte reclamada pode referirse a cuestións de índole formal ou procesual, así como a calquera feito ou circunstancia cuxa estimación impida entrar no fondo da controversia (son as denominadas excepcións procesuais). Neste sentido, entre outras manifestacións, pode: alegar cousa xulgada ou litispendencia; recusar un ou varios dos membros da xunta; formular a falta de capacidade, lexitimación ou representación do actor;

formular excepcións referidas á existencia ou validez do convenio arbitral ou á prescrición da acción; denunciar a falta de competencia da xunta propondo a oportuna declinatoria.

Sen prexuízo das alegacións anteriores, o reclamado pode, na súa contestación á reclamación, admitir (total ou parcialmente) os feitos aducidos polo reclamante, avíndose (en parte ou na súa totalidade) á pretensión formulada polo actor; ou negar os feitos aducidos polo reclamante, expondo os fundamentos da súa oposición ás pretensións do actor e alegando as excepcións materiais que tivese por conveniente.

Por outro lado, a reconvencción do reclamado. Sen prexuízo das alegacións descritas, o reclamado pode formular reconvencción, isto é, a alegación de feitos non aducidos polo reclamante que constitúen o fundamento dunha pretensión ou pretensións que crea que lle competen respecto do actor.

A LOTT non analiza o asunto e o ROTT límitase a expresar que *“na vista, que será oral, as partes poderán alegar o que ao seu dereito conveña e achegar ou propor as probas que estimen pertinentes”* (artigo 9.4, inciso primeiro). Pola súa banda, a LA indica, no seu artigo 4.c (reglas de interpretación), que: *“cando unha disposición desta lei se refira á demanda, se aplicará tamén á reconvencción...”*. Pola súa banda, o artigo 29.1 do mesmo texto legal declara que: *“(…) a menos que as partes acordasen outra cousa respecto do contido da demanda e da contestación, o demandante deberá alegar os feitos en que se funda, a natureza e as circunstancias da controversia e as pretensións que formula, e o demandado poderá responder ao formulado na demanda (...); para engadir a continuación (apartado segundo) que, “salvo acordo en contrario das partes, calquera delas poderá modificar ou ampliar a súa demanda ou contestación durante o curso das actuacións arbitrais, a menos que os árbitros o consideren improcedente por razón da demora con que se tivese feito”*.

No ámbito do procedemento xudicial, a figura da reconvencción atópase admitida, como o demostra a regulación contida ao respecto na LAC (artigo 406), a cal a admite unicamente cando existise conexión entre a pretensión do demandado e a do actor e sempre que o xulgado sexa competente obxectivamente por razón da materia ou da contía.

A teor do exposto, existiría fundamento para soste a posibilidade e admisibilidade da reconvencción nun procedemento arbitral, sen prexuízo de que a xunta puidese considerar improcedente a reconvencción e a declarase inadmisibile, aplicando os criterios legais sinalados, nos casos seguintes: desproporción temporal entre os feitos aducidos na demanda e os alegados polo reclamado na reconvencción; falta de conexión entre a pretensión do reclamado e a do reclamante; falta de competencia da xunta para coñecer da controversia obxecto da reconvencción.

Agora ben, naqueles casos en que a reconvencción fose procedente, de non constar no acto da vista os elementos de xuízo suficientes para que o reclamante puidese exercer o seu dereito de defensa, habería que considerar a posibilidade de suspender o dito acto co fin de concederlle a oportunidade de alegar e propor as probas que estime pertinentes fronte aos feitos e pretensións do demandado, como exixen os citados principios de audiencia, igualdade e contradición⁴⁹.

Por último, o debate. Poderá concederse, co fin de obter datos adicionais ou complementarios que aclaren as cuestións debatidas, unha nova quenda de intervención ao reclamante (réplica) para que conteste ao aducido polo demandado, así como a este (dúplica) para que responda ao manifestado polo actor.

Seguindo o criterio da LAC (artigo 405), a xunta poderá considerar o silencio ou as respostas evasivas do demandado como admisión tácita dos feitos que lle sexan prexudiciais.

Así mesmo, coa finalidade de obter aclaracións e adicións, tamén poderán os membros da xunta formular preguntas ás partes, sen prexuízo de instar ou promover o acordo destas sobre o obxecto da controversia.

5.2 Fase probatoria

Non habendo conformidade sobre os feitos relevantes en que as partes fundamenten as súas pretensións, poderán achegar ou propor as probas que consideren pertinentes en defensa destas. No mesmo sentido, sinala a LA que *“(...) as partes, ao formular as súas alegacións, poderán achegar todos os documentos que consideren pertinentes ou facer referencia aos documentos ou outras probas que vaian presentar ou propor”* (artigo 29.1 LA).

Pola súa banda, a Lei 39/2015 dispón, no seu artigo 77, que *“os feitos relevantes para a decisión dun procedemento poderán acreditarse por calquera medio de proba admisible en dereito, cuxa valoración realizarase de acordo cos criterios establecidos na Lei 1/2000, do 7 de xaneiro, de axuizamento civil”*. Procedemos a citar tamén outras regras que son de aplicación en materia de proba ante a xunta: salvo acordo en contrario das partes, os árbitros poderán nomear, de oficio ou por instancia de parte, un ou máis peritos para que ditaminen sobre materias concretas e requirir a calquera das partes para que lle facilite ao perito toda a información pertinente⁵⁰. Os árbitros ou calquera das partes, coa súa aprobación, poderán solicitar do tribunal competente asistencia para a práctica de probas, de conformidade coas normas que lle sexan aplicables sobre medios de proba; esta asistencia poderá consistir na práctica da proba ante o tribunal competente ou na adopción por este das medidas concretas necesarias para que a proba poida ser practicada ante os árbitros; a xunta poderá rexeitar as probas propostas cando sexan manifestamente improcedentes ou innecesarias (criterio do artigo 77.3 da Lei 39/2015). A xunta poderá inadmitir aquelas probas que, por non gardar relación co que sexa obxecto do proceso, deban considerarse impertinentes, así como, por inútiles, aquelas probas que en ningún caso poidan contribuír a esclarecer os feitos controvertidos, ou que se refiran a actividades prohibidas pola lei (criterios do artigo 283 LAC). Sen prexuízo das probas que se practiquen a instancia das partes, a xunta poderá decretar de oficio cantas considere pertinentes (criterio recollido do artigo 752 da LAC).

Existen supostos en que, motivadamente, a vista oral debe paralizar o seu desenvolvemento ou directamente non iniciarse, provocando con iso unha demora xustificada na resolución da controversia.

5.3 Suspensión e interrupción da vista

Seguindo o criterio previsto na LAC, cabe a posibilidade de que a celebración da vista no día sinalado poida suspenderse mediante decisión da xunta en determinadas circunstancias que impidan o seu inicio, tales como, entre outras: por imposibilidade de constituírse validamente o órgano arbitral; por solicitalo de acordo as partes, alegando causa xusta a xuízo da xunta; por circunstancias graves (morte, enfermidade) do representante da parte que pedise a suspensión, xustificadas suficientemente, acaecidas en momento en que non resulte xa posible sinalar con antelación nova data; por quedar constatada, inmediatamente antes do seu inicio, a falta de notificación formal de calquera das partes.

Toda suspensión que a xunta acorde será comunicada inmediatamente ás partes e procederáse, no mesmo acordo, a sinalar nova data para a celebración da vista.

Concepto distinto ao de suspensión sería o de interrupción producida por causas que concurran unha vez iniciada a celebración dunha vista. Entre outras circunstancias, poden dar lugar á interrupción da vista as seguintes: cando a xunta deba resolver algunha cuestión que non poida decidir no acto (p. ex., a recusación dun dos membros –artigo 18 LA–); cando se deba practicar algunha dilixencia de proba que non poida verificarse no mesmo acto; cando non comparezan as testemuñas ou os peritos citados e a xunta considere imprescindible a declaración ou o informe destes; cando, despois de iniciada a vista, se produza algunha das circunstancias que determinarían a suspensión da súa celebración.

A vista continuarase unha vez desaparecida a causa que motivou a súa interrupción, facéndose o oportuno sinalamento para a data máis inmediata posible, co obxecto de lle pór fin ao procedemento arbitral.

6 TERMINACIÓN DAS ACTUACIÓNS ARBITRAIS

6.1 O laudo

A forma ordinaria de terminación das actuacións arbitrais é a emisión do laudo pola xunta, a cal poderá decidir as excepcións de índole procesual con carácter previo ou xunto coas demais cuestións sometidas á súa decisión, relativas ao fondo do asunto. En todo caso, se a xunta estimase algunha destas excepcións, ditará a correspondente decisión estimando e declarando a cousa xulgada ou litispendencia, a falta de capacidade, lexitimación ou representación do actor, a inexistencia ou nulidade do acordo de sometemento a arbitraje, a prescrición⁵¹ da acción ou a falta de competencia do órgano arbitral.

Non formuladas ou desestimadas, se é o caso, as excepcións procesuais, a xunta deliberará sobre a cuestión de fondo; a este respecto, o ROTT indica que: “(...) A xunta ditará o seu laudo, unha vez oídas as partes e practicadas ou recibidas as probas que considere oportunas, no prazo previsto na lexislación xeral de arbitraje” (artigo 9.4. inciso segundo ROTT); “(...) O laudo acordarase por maioría simple dos membros da xunta, dirimindo os empates o voto de calidade do presidente (...)” (artigo 9.7 ROTT).

6.1.1 Prazo

O artigo 37.2 LA determina que “(...) os árbitros deberán decidir a controversia dentro dos seis meses seguintes á data da presentación da contestación a que se refire o artigo 29 ou de expiración do prazo para presentala. (...) Este prazo poderá ser prorrogado polos árbitros, por un prazo non superior a dous meses, mediante decisión motivada. Salvo acordo en contrario das partes, a expiración do prazo sen que se ditara laudo definitivo non afectará á eficacia do convenio arbitral nin á validez do laudo ditado, sen prexuízo da responsabilidade en que puidesen incurrir os árbitros⁵² (...)”.

6.1.2 Forma

“Os laudos non requirirán formalidades especiais e terán os efectos previstos na lexislación xeral de arbitraje, procedendo unicamente contra eles a acción de anulación⁵³ e de revisión⁵⁴ polas causas especificamente previstas na dita lexislación (...)” (artigo 9.8 ROTT). Polo demais, serían de aplicación as regras previstas na LA:

- Todo laudo deberá constar por escrito e ser asinado polos árbitros, os cales poderán expresar o seu parecer discrepante. Cando haxa máis dun árbitro, abondarán as sinaturas da maioría dos membros do colexio arbitral ou só a do seu presidente, sempre que se manifesten as razóns da falta dunha ou máis sinaturas.

Para os efectos do disposto no parágrafo anterior, entenderase que o laudo consta por escrito cando do seu contido e sinaturas quede constancia e sexan accesibles para a súa ulterior consulta en soporte electrónico, óptico ou doutro tipo.

- O laudo deberá ser motivado, debendo constar unha “sucinta referencia de feitos e fundamentos de dereito”⁵⁵.

- Constarán no laudo a data en que foi ditado e o lugar da arbitrase.

- En materia de costas, establece o ROTT que “(...) o pagamento das costas se rexerá polo disposto na lexislación xeral de arbitrase” (artigo 9.9 ROTT).

6.1.3 Contido

O laudo, ademais de referir os antecedentes de feito e fundamentos de dereito, conterá a decisión estimatoria (e, neste suposto, ademais, a condena do demandado ao pagamento dunha determinada cantidade ao actor) ou desestimatoria da reclamación presentada (e, se é o caso, da reconvencción). No suposto de que as partes chegasen a un acordo no acto da vista sobre o fondo do asunto, a xunta fará que conste o dito acordo en forma de laudo. O laudo nestes casos terá a mesma eficacia que calquera outro laudo ditado sobre o fondo do litixio.

6.1.4 Notificación

Os árbitros notificaránlles o laudo ás partes na forma e no prazo que estas acordasen dentro do mesmo prazo establecido para o seu pronunciamento. A notificación, aplicando o criterio establecido no artigo 40 da Lei 39/2015, deberá conter o texto íntegro da resolución, con expresión de que contra el poderá exercerse a acción de anulación, de conformidade cos artigos 40 e ss. da LA, así como que poderá a parte interesada poder instar a súa execución forzosa⁵⁶ conforme o disposto na LAC e no título VIII da LA.

6.1.5 Corrección, aclaración e complemento do laudo

Dentro dos 10 días seguintes á notificación do laudo, calquera delas poderá, con notificación á outra, solicitarlles aos árbitros: - a corrección de calquera erro de cálculo, de copia, tipográfico ou de natureza similar; - a aclaración dun punto ou dunha parte concreta do laudo; - o complemento do laudo respecto de peticións formuladas e non resoltas nel; - a rectificación da extralimitación parcial do laudo, cando se resolva sobre cuestións non sometidas á súa decisión ou sobre cuestións non susceptibles de arbitrase⁵⁷.

6.2 Outras formas de terminación

Como norma xeral, as actuacións arbitrais rematarán co laudo definitivo. Pero, ao lado desta forma de terminación, existen outras en que o procedemento non finaliza cun acto decisivo sobre o fondo do asunto. No noso dereito, cítanse como tales a renuncia do dereito do actor, a desistencia do reclamante ao procedemento arbitral ou a conformidade do demandado á pretensión do actor, o acordo entre as partes, a comprobación de que a prosecución das actuacións resulta innecesaria ou imposible... e a LA trata este asunto no seu artigo 38⁵⁸.

7 CONCLUSIÓNS

A pesar da inexistencia dun único texto normativo no que se reúnan os preceptos aplicables a este mecanismo de resolución extraxudicial de conflitos, podemos falar dun verdadeiro procedemento arbitral no ámbito da arbitrase dos transportes terrestres, que goza de substantividade propia e que xa que logo se diferencia e especializa doutros procedementos análogos existentes no dereito comparado.

A arbitrase constituíuse, con carácter xeral, nunha “alternativa” aos procedementos xudiciais e, no ámbito do transporte, a existencia dunha verdadeira arbitrase en dereito e o sometemento a esta, salvo proba en contrario, a través do denominado “convenio arbitral”, convértena nunha institución esencial para a resolución dos problemas ordinarios do tráfico mercantil.

Deste xeito, estamos ante un verdadeiro sistema de resolución de controversias no que a fase da vista oral cobra un especial protagonismo xa que aglutina unha gran parte das actuacións e trámites a desenvolver. Por iso, o procedemento arbitral de transportes caracterízase pola súa oralidade e inmediatez, favorecendo unha maior rapidez na súa resolución (prazo ordinario de 6 meses), e destacando fronte aos posibles usuarios deste pola súa gratuidade e polo alto grao de especialización dos árbitros, os cales coñecen non só a lexislación aplicable, senón tamén os usos e prácticas tan estendidos, en ocasións, neste sector.

O procedemento arbitral caracterízase así mesmo polo seu carácter antiformalista, elemento esencial da súa estrutura e que garante que calquera usuario deste procedemento vai poder intervir nel con todas as garantías, sen necesidade de contar con asistencia letrada. Iso vese reforzado pola sinxeleza do escrito de reclamación, como punto de partida desta e pola posibilidade coa que conta o reclamante de escoller entre tres criterios territoriais para determinar a xunta ante a que interpor a súa reclamación de conformidade coas súas necesidades.

Estamos, pois, ante unha vía que aglutina as garantías propias dun auténtico procedemento xudicial cunha serie de notas características que a aproximan e fan atractiva tanto ás persoas consumidoras e usuarias, nas súas relacións coas empresas de transporte, como á maior parte dos operadores que participan no tráfico mercantil, os cales se caracterizan, no noso país, pola súa reducida estrutura empresarial. Todos estes atributos converten a arbitrase de transportes nun sistema firmemente comprometido co bo funcionamento do estado de dereito e o acceso de todos á xustiza.

Por último, non debemos esquecer os novos retos procedementais aos que nos enfrontamos tras a entrada en vigor da Lei 39/2015, coa consolidación definitiva da Administración electrónica, aos que a arbitrase non debe ser allea e que debe levar consigo a asunción de medidas para modernizar o procedemento arbitral, sen mingua ningunha dos dereitos dos cidadáns.

A este respecto xa vimos como o ROTT se refire a esta cuestión no seu artigo 9.6 ao regular as notificacións ás partes por parte das xuntas, pero queda por resolver se ese mesmo criterio pode predicarse respecto das comunicacións das partes á xunta (interposición da reclamación, presentación de escritos...), entendendo que ese debe ser o horizonte a curto prazo ao que se debe dirixir esta vía de resolución de controversias para manter intactas tanto as súas garantías procedementais como a súa flexibilidade na procura de seguir desempeñando, como acabamos de destacar, un papel crucial no bo funcionamento deste complexo ámbito de actividade que constitúe o transporte terrestre, no que profesionais e consumidores conflúen día tras día.

8 BIBLIOGRAFÍA

- Aba-Catoira, A. 2011. «El arbitraje en el constitucionalismo español. La Constitución Española de 1978, la Ley de arbitraje 60/2003 y la jurisprudencia del Tribunal Constitucional», en A.J. Pérez-Cruz Martín e A.M. Neira Pena, *Los nuevos retos del arbitraje en una sociedad globalizada*. Cizur Menor: Civitas-Thomson Reuters, 113-148.
- Abril Rubio, A. 2013. «El arbitraje de transportes», en M.V. Petit Lavall, F. Martínez Sanz, A.J. Recalde Castells e A. Puetz (coords.), *La nueva ordenación del mercado de transporte*. Madrid: Marcial Pons, 809-827.
- Álvarez Alarcón, A. 2011. «El sistema de arbitraje del transporte», en A.J. Pérez-Cruz Martín e A. Neira Pena (coords.), *Los nuevos retos del arbitraje en una sociedad globalizada*. Cizur Menor: Civitas-Thomson Reuters, 271-298.
- Carazo Liébana, M.J. 1996. «Sobre la constitucionalidad del arbitraje obligatorio en materia de transporte (comentario a la sentencia del Tribunal Constitucional de 23 de noviembre de 1995)», *Revista de derecho mercantil*, 222, 1305-1320.
- Cucarella Galiana, L.A. 2004. «“El arbitraje en materia de transportes terrestres”, Comentarios y notas de legislación procesal española, Notas de legislación procesal española (IV)», *Revista General de Derecho Procesal*, 3.
- Fernández Rozas, J.C. 2006. «Ámbito de actuación y límites del juicio de árbitros tras la Ley 60/2003, de arbitraje», *Estudios de derecho judicial*, 102, 65-176. (Ejemplar dedicado a: La nueva Ley de arbitraje).
- Gimeno Sendra, V. 2013. «Los convenios arbitrales de adhesión y su impugnación jurisdiccional», *Diario La Ley*, 8097, Sección Tribuna, 4 Jun. Año XXXIV. *Diario La Ley*, 8089, Sección Documento on-line, 23 mayo 2013, Ref. D-193, 1680-1685.
- Guedea Martín, M. 1999. «Los arbitrajes especiales en nuestro ordenamiento jurídico: estudio específico de la Ley de ordenación de los transportes terrestres», en J. Bermejo Vera (coord.), *El derecho de los transportes terrestres*. Barcelona: Cedecs, 211-238.
- Piloñeta Alonso, L.M. 1999. «El arbitraje en el transporte terrestre de mercancías», *Revista de la Corte Española de Arbitraje*, 1999, 69-115.
- San Cristóbal Reales, S. 2011. «La transacción como sistema de resolución de conflictos disponibles», *Anuario jurídico y económico escorialense*, 44, 277-302.
- Sánchez-Gamborino, F. 2010 «Capítulo IX. Juntas Arbitrales del Transporte. Actividades de mediación», en F. Martínez Sanz (dir.), *Manual de Derecho del Transporte*. Madrid: Marcial Pons, 249-251.

NOTAS

- 1 Álvarez Alarcón, 2011: 286-287, indica que non é oportuna a referencia á natureza mercantil deste tipo de contrato, salvo que se faga para excluír do ámbito das X.A.T. as controversias de índole laboral e penal, porque, certamente, poderán ter aquela natureza cando as partes contratantes sexan empresas, pero é máis dudoso que a teña se unha das partes fose un usuario ou consumidor.
- 2 Aba-Catoira, 2011: 123-125, afirma que, en definitiva, a arbitrase como institución para resolver controversias entre as partes non exclúe a posibilidade de acudir á xurisdición estatal, senón que depende da vontade dos interesados que teñen liberdade para decidir como resolver os seus litixios ou ben ante o órgano xurisdiccional competente ou ben ante un terceiro con función de arbitrar (...) Así pois, atopámonos cunha institución, a arbitrase, como “medio para a solución de conflitos baseados na autonomía da liberdade das partes” (sentenzas 43/1988, do 16 de marzo e 174/1995, do 23 de novembro, do Tribunal Constitucional). Neste punto, e sen prexuízo de tratarse dunha cuestión superada coa actual redacción do artigo 38.2 da LOTT, debemos destacar tamén a opinión de Carazo Liébana, 1996: 1305-1320, que en relación coa referida sentenza 174/1995 indicaba, ao referirse ao artigo 38.2 da LOTT declarado inconstitucional, o seguinte: “(...) Non obstante, ao noso xuízo, hai un aspecto que non se chega a resolver coa regulación contida neste precepto: e é que este non respecta, en puridade de termos, a voluntariedade (nota destacada na Lei de arbitrase e na que o Tribunal Constitucional fai especial fincapé para defender a total coordinación da arbitrase cos artigos 24.1 e 117.3 da Constitución) na arbitrase constituída polas xuntas arbitrais de transportes. É este dato o que levou o Tribunal Constitucional a declarar inconstitucional o artigo 38.2 parágrafo primeiro da LOTT e, por consecuencia, a suprimir o dito parágrafo, unificando o réxime xurídico aplicable á arbitrase de transportes terrestres sen distinguir segundo a contía da controversia (superior ou inferior a 500.000 pesetas) e, polo tanto, establecendo a libre vontade das partes como transcendental para o seu sometemento ao procedemento arbitral.
- 3 Sánchez-Gamborino, 2010: 249, menciona que a LOTT creou as xuntas arbitrais de transporte que viñan suceder ás chamadas “xuntas de detaxas”. Pola súa banda, Álvarez Alarcón, 2011: 275, ao referirse ás xuntas de detaxas afirma que estes órganos son derogados pola LOTT, creándose no mesmo texto e en lugar daquelas as xuntas arbitrais dos transportes terrestres.
- 4 Aba-Catoira, 2011: 113-117, indica que a arbitrase é unha institución histórica que aparece xa antes do constitucionalismo, pois xa no dereito romano atopamos os primeiros indicios desta institución. Efectivamente, no procedemento formulario, as partes en litixio podían elixir se se sometían a un xuízo ou, pola contra, formulaban a controversia ante un árbitro (...). En España (...) o punto clave vén ser a Constitución de 1812, na que é recoñecida como “orde xudicial libre e independente” (...) o artigo 117.3 e demais previsións constitucionais (Constitución de 1978) non permiten, en ningún caso, identificar arbitrase con xurisdición. Non obstante, o que non cabe inferir é que con estas previsións constitucionais se peche a porta á arbitrase como vía para solucionar conflitos xurídicos. (...) Certamente, na práctica

- só cabe afirmar que non se formulan dúbidas sobre a posibilidade de recorrer a esta vía de solución de controversias xurídicas, pois esta técnica arbitral é elixida, en non poucas ocasións, como vía para dirimir conflitos de diversa natureza (...).
- 5 Álvarez Alarcón, 2011: 294-295, recolle que a LOTT no seu artigo 38.2 dispuxo que o procedemento de arbitraje de transporte sería regulado regulamentariamente, pero que este procedemento se debería inspirar na súa simplicidade. (...) Dispón o ROTT que o presidente “poderá decidir por si só cuestións de ordenación, tramitación e impulso do procedemento”, redacción coincidente co artigo 35.2 LA. (...) Aínda que non o diga a norma, todo o procedemento debe rexerse polos principios que se sinalan na lexislación xeral de arbitraje, de modo que o presidente deberá axustarse a eles para decidir o que corresponda (...).
 - 6 Artigos 6 a 12 do ROTT: Sección III, que está dedicada integramente ás xuntas arbitrais de transporte.
 - 7 Artigo 38.2 da LOTT: “O Goberno determinará regulamentariamente o procedemento conforme o cal debe substanciarse a arbitraje, debendo caracterizarse pola simplificación de trámites e pola non existencia de formalidades especiais”.
 - 8 Abril Rubio, 2013: 809-827, establece que o motivo principal da promulgación da Lei de arbitraje foi a necesidade de adoptar un modelo regulatorio único da arbitraje interna e internacional no ordenamento xurídico español. A arbitraje, como institución, está rexida polo principio de autonomía da vontade das partes e, polo tanto, por normas eminentemente dispositivas. Por iso, en calquera convenio arbitral o máis importante é expresar con claridade a vontade das partes de someter a arbitraje todas ou algunha das controversias que xurdan dunha determinada relación contractual ou non contractual.
 - 9 Gimeno Sendra, 2013: 1680-1685 recolle que, como é sabido, o TC sustentou e mantén a tese mixta, contractualista e xurisdiccional da arbitraje: A) A tese xurisdiccionalista que iniciou Hellwig en Alemaña e Mortara en Italia, conforme a cal a arbitraje posúe unha natureza xurisdiccional (Fenech, Alcalá Zamora, Carreras, Serra, Montero); argúen tales autores que a decisión arbitral posúe todas as notas esenciais da cousa xulgada, tales como a obrigatoriedade, executividade, imperatividade (Fenech), que a excepción procesual para facela valer non era a de «transacción», senón a da «cousa xulgada» (Serra), que contra determinados laudos cabían na lei anterior recurso de casación e que, aínda que é certo que os árbitros non exercen potestas, si que gozan de *autoritas* (Carreras). B) A tese contractualista, sustentada pola doutrina clásica estranxeira (Rosenberg, Chioyenda, Rocco) e boa parte da española (Guasp, Herce, Ogayar) da época da LA de 1953; destacan estes autores, que o árbitro non é un xuíz, nin forma, polo tanto, parte da xurisdición, nin sequera está facultado para executar as súas decisións. A arbitraje non integra máis que un dobre convenio: dun lado, é un contrato de compromiso, por canto as partes deciden someterse ao futuro laudo e, doutro, contén tamén un contrato de mandato, segundo o cal o terceiro se obriga a resolver o conflito conforme a dereito ou a equidade. C) As teses mixtas, sustentadas por Carnelutti, cuxa doutrina en certa medida secundou Prieto Castro e mantén hoxe Ramos. Para aquel autor, a arbitraje é unha equivalente xurisdiccional, a través da cal se poden obter os mesmos obxectivos que os perseguidos pola xurisdición civil.
 - 10 Sánchez-Gamborino, 2010: 249, cita como vantaxes das xuntas arbitrais: “(...) a maior rapidez (...), a menor onerosidade (...), a especialización dos seus membros en materia de transporte (...), a simplificación do procedemento (...)”.
 - 11 Álvarez Alarcón, 2011: 271, afirma que o obxectivo de celeridade na resolución de conflitos, comunmente sentido, parece que fose máis urxente en materia de transportes, quizais pola propia natureza da materia, pois desde mediados do século XIX perseguiuse logralo. Así, con esa declarada finalidade, a real Orde do 10 de xaneiro de 1863 xa lles encomendaba aos tribunais de comercio entón existentes a acción de danos e perdas polo atraso na entrega da mercadería.
 - 12 Álvarez Alarcón, 2011: 292-293, recolle que é necesario facer algunha precisión en canto á gratuidade. En primeiro lugar, a arbitraje é sufragada polas xuntas arbitrais, pois estas están asentadas sobre algunha estrutura administrativa (...). Así pois, cando se di que é gratis significa que as partes do conflito non deben pagar nada dos gastos de funcionamento da xunta arbitral (...). En canto aos gastos ocasionados polas probas, estes si que deben ser satisfeitos de acordo co réxime xeral existente en materia de arbitraje, segundo reza o artigo 9.9 do ROTT.
 - 13 [https://www.fomento.gob.es/MFOM/LANG_CASTELLANO/DIRECCIONES_GENERALES/TRANSPORTE_TERRESTRE/SERVICIOS_TRANSPORTISTA/JUNTAS_ARBITRALES/ \(01-03-2017\)](https://www.fomento.gob.es/MFOM/LANG_CASTELLANO/DIRECCIONES_GENERALES/TRANSPORTE_TERRESTRE/SERVICIOS_TRANSPORTISTA/JUNTAS_ARBITRALES/ (01-03-2017)).
 - 14 Abril Rubio, 2013: 809-827, dispón que o procedemento comeza no momento en que “(...) o demandado recibise o requirimento de someter a controversia a arbitraje, salvo que as partes conviñesen outra cousa”. Anteriormente o procedemento iniciábase “... cando os árbitros notificaran ás partes por escrito a aceptación da arbitraje”. Este cambio produciuse para que os “(...) efectos xurídicos do inicio da arbitraje se produzan xa nese momento, mesmo aínda que non estea perfectamente delimitado o obxecto da controversia”. Neste sentido debemos citar tamén o artigo 27 da Lei 60/2003, de arbitraje. Inicio da arbitraje. “Salvo que as partes conviñesen outra cousa, a data en que o demandado recibise o requirimento de someter a controversia a arbitraje considerárase a de inicio da arbitraje”.
 - 15 Artigo 8.2 do ROTT: Establece que o presidente e, en caso de estimalo procedente, dous vogais como máximo, serán designados entre persoal da Administración con coñecemento das materias de competencia da xunta. O presidente deberá ser licenciado en dereito. Esta previsión regulamentaria vese reforzada nalgunha xunta arbitral de transportes, como a de Galicia, na que se prevé que a designación dos membros correspondentes á Administración se entenderá condicionada a que as persoas que ocupen os postos indicados teñan o título de licenciado en dereito ou equivalente. Resolución do 29 de abril de 2013 pola que se nomean os membros de xunta arbitral de transportes de Galicia. (*Diario Oficial de Galicia* n. 89, do 10 de maio), modificada pola Resolución do 2 de xullo de 2014 (*Diario Oficial de Galicia* n. 132, do 14 de xullo).
 - 16 Artigo 68.1 da Lei 39/2015, do 1 de outubro, do procedemento administrativo común das administracións públicas. (Emenda e mellora da solicitude) “Se a solicitude de iniciación non reúne os requisitos que sinala o artigo 66, e, se é o caso, os que sinala o artigo 67 ou outros exixidos pola lexislación específica aplicable, requíranse o interesado para que, nun prazo de dez días, emende a falta ou achegue os documentos preceptivos, con indicación de que, se así non o fixese, se considerará que desiste da súa petición, logo de resolución que deberá ser ditada nos termos previstos no artigo 21”.
 - 17 En relación co principio tradicional segundo o cal *iura novit curia*, dixo a Sala Segunda do Tribunal Constitucional na Sentenza do 5 de maio de 1982, n. 20/1982 así: «os tribunais non teñen necesidade, nin tampouco obriga, de axustarse nos razoamentos xurídicos que lles serven para motivar os seus fallos ás alegacións de carácter xurídico aducidas polas partes e poden basear as súas decisións en fundamentos xurídicos distintos, pois a tradicional regra encarnada no aforismo *iura novit curia* os autoriza para iso». A doutrina deste tribunal, a partir

desa Sentenza n. 20/1982, do 5 de maio foi a mesma. Neste sentido destaca tamén a STC do 4 de febreiro de 1987, n. 12/1987, da Sala Primeira do Tribunal Constitucional.

- 18 Así se refire o artigo 2.1 LA ao regular as materias obxecto de arbitraje: “Son susceptibles de arbitraje as controversias sobre materias de libre disposición conforme dereito”. Neste punto debemos citar a Aba-Catoira, 2011: 133, que manifesta que, para que o laudo arbitral produza o efecto de equivalente xurisdiccional, terá que cumprir varios requisitos, sendo un deles que o obxecto da controversia sexa arbitrable (...); hai que ter presente que un dos motivos que establece a LA para a anulación xudicial do laudo é que este resolva sobre materias non arbitrables. Debemos destacar tamén, en relación con esta cuestión, a opinión de Fernández Rozas, 2006: 77-78, que establece que practicamente todos os conflitos poden ser sometidos á arbitraje; non obstante, o Estado, a través da lexislación, establece as materias ou os conflitos que quedan excluídos deste procedemento.

Esta restrición obedece a que o Estado considera que existen cuestións cuxa decisión pode afectar, ademais de ás partes da controversia, á orde pública. E a iso deben agregarse as materias de competencia exclusiva que corresponden aos tribunais dun determinado Estado, posto que o carácter contractual e privado da arbitraje lles impide aos árbitros coñecer destas. (...) O lexislador considerou, con bo criterio, innecesario que a lei incluíse unha relación de materias que non son de libre disposición. Como indica a exposición de motivos “basta con establecer que a arbitrabilidade dunha controversia coincide coa dispoñibilidade do seu obxecto para as partes. En principio, son cuestións arbitrables as cuestións dispoñibles. É concibible que por razóns de política xurídica haxa ou poida haber cuestións que sexan dispoñibles para as partes e respecto das que se queira excluír ou limitar o seu carácter arbitrable. Pero iso excede o ámbito dunha regulación xeral da arbitraje e pode ser obxecto, se é o caso, de disposicións específicas noutros textos legais (...)”.

- 19 San Cristóbal Reales, 2011: 285, afirma que non son materias de libre disposición, conforme dereito, as seguintes: as relativas ao estado civil das persoas, como nacionalidade, capacidade, prodigalidade, filiación, paternidade e maternidade, matrimonio, menores, os que teñan por obxecto a oposición ás resolucións administrativas en materia de protección de menores; e os que versen sobre a necesidade de asentimento na adopción; e todas aquelas en que por razón da materia ou en representación e defensa de menores incapacitados ou ausentes interveña o Ministerio Fiscal e a relativa a alimentos futuros ao non ser posible transirir sobre estes (arts. 1814 do Código civil, e artigos 748 e 551.1 LAC). Neste sentido é necesario citar AP de Madrid, Sección 10.ª, Auto do 16 de outubro de 2007 (a Lei 252702/2007), que cita á súa vez unha Sentenza do 17 de maio de 2005 da AP de Biscaia.
- 20 Tribunal Constitucional, Pleno. Sentenza 352/2006, do 14 de decembro de 2006. Cuestión de inconstitucionalidade 2096/1999. Formulada pola Audiencia Provincial de Barcelona en relación co parágrafo terceiro do artigo 38.1 da Lei 16/1987, de ordenación dos transportes terrestres, na redacción da Lei 13/1996, de medidas fiscais, administrativas e da orde social. Suposta vulneración do dereito á tutela xudicial efectiva (acceso á xustiza): lei que somete á arbitraje as controversias nadas de contratos de transporte menores salvo declaración en contra (STC 174/1995). Para dar resposta á cuestión de inconstitucionalidade promovida pola Sección Décima Quinta da Audiencia Provincial de Barcelona, é preciso partir da doutrina sentada na STC 174/1995, do 23 de novembro, (...) resolución esta que declarou a inconstitucionalidade do primeiro parágrafo do artigo 38.2 LOTT na súa redacción orixinaria. (...) Este precepto, como sinalabamos na citada STC 174/1995, viña «establecer unha arbitraje obrigatoria, co correspondente efecto de excluír a vía xudicial, salvo que as partes contratantes fagan explícita a súa vontade en contrario. Se non existe pacto en contrario, o convenio arbitral nace *ex lege* e pode invocarse, chegado o caso, como excepción, tal como prevén expresamente o artigo 11 da Lei de arbitraje, a súa disposición adicional terceira 1, e o artigo 533 da [Lei de auxuzamento civil], ao que, precisamente, a Lei de arbitraje engadiu como nova excepción a da submisión da cuestión litixiosa a arbitraje (apartado 8)» (FX 2). Con iso cuestionábase se resultaba «conforme coa Constitución, concretamente cos seus artigos 24.1 e 117.3 CE, un precepto que establece un sistema de arbitraje institucional e imperativo, en virtude do cal o acceso á xurisdicción queda condicionado ao consentimento expreso, formalizado nun pacto, de todas e cada unha das partes implicadas nunha controversia» (FX 3) que sinala (...) «do precepto cuestionado non pode dicirse, certamente, que impoña un obstáculo arbitrario ou caprichoso para acceder á tutela xudicial efectiva, pois responde, como destacan o fiscal xeral e o avogado do Estado, á plausible finalidade de fomentar a arbitraje como medio idóneo para, descargando os órganos xudiciais do traballo que sobre eles pesa, obter unha maior axilidade na solución das controversias de menor contía; pero, ao facelo de forma que non poida eludirse máis que a través dun convenio entre todos os interesados, establece un impedimento para o acceso á tutela xudicial contrario ao dereito de todas as persoas “a obter a tutela efectiva dos xuíces e tribunais no exercicio dos seus dereitos e intereses lexítimos” (*ibidem*). (...) Quebranta, polo tanto, a esencia mesma da tutela xudicial ter que contar co consentimento da parte contraria para exercer ante un órgano xudicial unha pretensión fronte a ela. Isto é exactamente o que fai o artigo 38.2, parágrafo primeiro, da LOTT, que, ao exixir un pacto expreso para evitar a arbitraje e acceder á vía xudicial, está a supeditar o exercicio do dereito á tutela xudicial efectiva dunha das partes ao consentimento da outra, o que, polas razóns que quedaron expostas, resulta contrario ao artigo 24.1 da Constitución (FX 3); (...) o lexislador da Lei 13/1996, ao reformar o artigo 38.1 LOTT, non fai máis que seguir esta indicación que lle dá a sentenza 174/1995. Á vista da *ratio decidendi* desta, o texto do precepto aquí cuestionado exprésase nuns termos dirixidos precisamente a afastarse da redacción anterior, atendendo aos criterios da STC 174/1995: (...) E, a este respecto, debemos sinalar, seguindo a doutrina da STC 174/1995, que: a) O precepto no seu novo texto segue respondendo á «plausible finalidade de fomentar a arbitraje como medio idóneo para, descargando os órganos xudiciais do traballo que sobre eles pesa, obter unha maior axilidade na solución das controversias de menor contía» (FX 3), e b) Igualmente a redacción aquí cuestionada permite tamén afirmar: «nada hai que obxectar, desde o punto de vista constitucional, ao feito de que a LOTT atenuase as formalidades exhibibles para realizar o convenio arbitral ata o punto de substituír a exigencia do dito convenio por unha presunción *ope legis* da súa existencia cando a controversia é de escasa contía» (FX 3). Con este punto de partida, debemos concluír que a consecuencia xurídica cuestionada –sometemento á arbitraje–, en canto pode ser excluída pola declaración dunha soa das partes, cuxa formulación, ademais, pode producirse mesmo despois da celebración do contrato, non resulta desproporcionada. Dunha parte, porque non merece tal cualificación a vinculación polo silencio resultante dunha disposición normativa referida a unha actividade moi concreta (contratos de transporte terrestre) e en relación unicamente coas controversias de menor entidade económica. Doutra, porque os contratantes non están obrigados a formular aquela declaración no momento mesmo do perfeccionamento ou da formalización do contrato, senón que o *dies ad quem* para a expresión da súa vontade contraria á intervención das xuntas arbitrais se pospón ata o momento «en que se inicie ou se debería ter iniciado a realización do servizo ou actividade contratada» que é cando se debe ponderar especialmente a seguridade das partes na relación negocial, aquí nun aspecto tan relevante como é o mecanismo de resolución heterónoma de conflitos. Non se aprecia, pois, a vulneración do artigo 24.1 CE en relación co artigo 117.3 CE que se atribúe ao precepto cuestionado.

- 21 Sánchez-Gamborino, 2010: 251, prevé que a intervención das xuntas arbitrais de transporte na solución de conflitos relativos ao contrato de transporte é moi intensa. Un dos motivos da LOTT para crealas foi descargar os xulgados do excesivo traballo que pesa sobre eles en asuntos de menor entidade (...).
- 22 Cucarella Galiana, 2004: 3, recolle que o título II regula o convenio arbitral e os seus efectos. Do mesmo, queremos destacar o contido do artigo 11. O apartado 1 dispón que “o convenio arbitral obriga as partes a cumprir o estipulado e impide aos tribunais coñecer das controversias sometidas a arbitraje, sempre que a parte a quen lle interese o invoque mediante declinatoria”. O apartado 2 engade que “a declinatoria non impedirá a iniciación ou prosecución das actuacións arbitrais”. E o apartado 3 sinala que “o convenio arbitral non lles impedirá a ningunha das partes, con anterioridade ás actuacións arbitrais ou durante a súa tramitación, solicitar dun tribunal a adopción de medidas preventivas nin a este concedelas (...)”.
- 23 Sánchez-Gamborino, 2010: 251, en referencia á arbitraje «institucional» no dereito do transporte ou fomentado polo lexislador español para controversias de escasa contía, destaca que a contía que comezou sendo de 500.000 pesetas foi en aumento coas sucesivas reformas do artigo 38 da Lei de ordenación dos transportes terrestres, chegando na actualidade ata 15.000 euros tras a reforma da Lei 9/2013, do 4 de xullo.
- 24 AP Barcelona (sección 15.ª), auto do 23 de outubro de 2006. XUR 2007\113980. Submisión arbitral en contrato de transporte terrestre entre empresarios: cláusula non contraria á boa fe nin orixinadora de desequilibrio importante nos dereitos e obrigas de ambas as dúas partes. “(...) Segundo o artigo 9 da Lei 60/2003, de arbitraje, permítese que o convenio arbitral poida inserirse dentro dun contrato, como neste caso que é de transporte, sempre e cando exprese de xeito inequívoco a vontade das partes de someter á arbitraje todas ou algunhas das controversias que xurdisen ou poidan xurdir respecto dunha determinada relación xurídica, que neste suposto é a derivada do contrato de transporte. No apartado segundo do referido artigo, prevese que o convenio arbitral poida estar contido nun contrato de adhesión, rexéndose entón a validez do dito convenio e a súa interpretación polo disposto nas normas aplicables a este tipo de contrato. Como xa argumentabamos nun caso similar a este [Sentenza do 15 de febreiro de 2005 (RA 503/2003)], “as condicións xerais inseridas nun contrato de adhesión non son, *per se*, nulas, senón cando non cumpren os requisitos de validez establecidos pola súa lexislación reguladora, que é a Lei 7/1998, do 13 de abril, de condicións xerais da contratación, cuxa exposición de motivos distingue as condicións xerais da contratación do que constitúen cláusulas abusivas, así como os seus distintos efectos segundo rexan en contratos pactados entre profesionais ou entre estes e os consumidores (a este respecto, véxase a exposición de motivos da dita lei). Condicións xerais son aquelas que están predispostas e foron incorporadas a unha pluralidade de contratos exclusivamente por unha das partes. Deben ser coñecidas ou brindar efectivamente a posibilidade de coñecerlas, e estar redactadas de forma transparente, con claridade, concreción e sinxeleza e, ademais, cando se contrata cun consumidor, requirese que non sexan abusivas. No ámbito da contratación con consumidores son cláusulas abusivas aquelas que, non tendo sido negociadas individualmente, contrarían as exigencias da boa fe e causan, en prexuízo do consumidor, un desequilibrio importante dos dereitos e obrigas das partes que deriven do contrato. Enchen, en todo caso, estas calidades as que se relacionan no artigo 10 bis da Lei 26/1984, xeral para a defensa de consumidores e usuarios. Pero, como se dixo, o concepto de cláusula abusiva ten o seu ámbito propio na relación cos consumidores. No caso de contratación entre empresarios ou profesionais, o relevante non é que a cláusula fose redactada unilateralmente por unha das partes, senón que a cláusula ou cláusulas en cuestión atenten contra os principios reitores da contratación (artigo 1255 do Código civil), tendo en conta as características específicas da contratación entre empresas. Así pois (e insistimos, léase a exposición de motivos da Lei 7/1998, do 13 de abril), cando a relación sexa dun profesional fronte a un consumidor opera a lista de cláusulas contractuais abusivas (introducidas na disposición adicional primeira da Lei 26/1984 pola Lei 7/1998), considerándose como consumidor protexido non só o destinatario final dos bens e servizos obxecto do contrato, senón calquera persoa que actúe cun propósito alleo á súa actividade profesional. Non obstante, cando a relación o sexa de profesionais entre si, o ámbito de aplicación da citada lei restrínxese, pois a condición xeral será abusiva cando sexa contraria á boa fe e cause un desequilibrio importante entre os dereitos e obrigas das partes, pero no marco do réxime xeral de obrigas e contratos”. Neste caso, como no precedente invocado, “non poderá sosterse a aplicación da normativa especial de protección de consumidores e usuarios porque o adherente é un empresario, persoa, xa sexa física ou xurídica –como é o caso– que non é destinatario final dos bens e servizos que lle presta o transportador, pois intégraos no seu propio proceso de comercialización, como medio de situar a mercadoría no punto de venda (artigo 1.3 da Lei 26/1984), co cal non pode acollerse á lista de cláusulas contractuais abusivas relacionadas na disposición adicional primeira da Lei 6/1984. Neste sentido, a Sentenza do Tribunal de Xustiza da Comunidade Europea do 22 de novembro de 2001, interpretando o artigo 2.b) da Directiva 93/13/CEE, do 5 de abril de 1993, indica que o concepto de consumidor queda limitado exclusivamente ás persoas físicas (...)”. Debemos citar tamén, neste punto a Piloñeta Alonso, 1999: 76-77, o cal afirma que a Lei de condicións xerais de contratación (artigo 8.2) declara abusivas e, en consecuencia, nulas estas mesmas cláusulas de arbitraje cando se utilicen en contratos con consumidores ou usuarios, e adopten a forma de condicións xerais. De acordo coa lei, considéranse condicións xerais as cláusulas de submisión á arbitraje predispostas cuxa incorporación ao contrato veña imposta por unha das partes, redactadas coa finalidade de ser incorporadas a unha pluralidade de contratos, con independencia da súa autoría material, aparencia externa, extensión e calquera outra circunstancia (...) A sanción de nulidade non alcanza, non obstante, os supostos en que o pacto de submisión á arbitraje viñese precedido dunha negociación específica entre as partes (...).
- 25 Tribunal Superior de Xustiza do País Vasco (Sala do Civil e do Penal, Sección 1.ª) Sentenza n. 3/2011, do 10 novembro, RX\2012\5917. “(...) No suposto obxecto de axuízamento non existe constancia de documento escrito asinado polas partes ou dun intercambio de cartas, telegramas, telex, fax ou outros medios de telecomunicación que permitan apreciar a existencia do acordo, nin intercambio de escritos de demanda e contestación en que a súa existencia sexa afirmada por unha parte e non negada pola outra, para activar a presunción que establece o artigo 9.5 da Lei 60/2003, do 23 de decembro. Pola contra, a parte actora neste proceso impugnatorio manifesta de forma inequívoca que non se lle pode aplicar a submisión á arbitraje prevista na LOTT e que non consentiu submisión ningunha a arbitraje, afirmación que non é negada nin obxectada pola parte demandada. Circunstancias como as expostas autorizan a afirmar que, neste caso, non existiu o convenio arbitral entre as partes que puidese habilitar a Xunta Arbitral de Transporte do País Vasco para ditalo o laudo arbitral do 18 de maio de 2011, de conformidade co disposto no artigo 38 da Lei 16/1987, do 30 de xullo, de ordenación dos transportes terrestres, e que, corolario do anterior, concorre o motivo de anulación previsto na letra a) do apartado 1 do artigo 41 da Lei 60/2003, do 23 de decembro, de arbitraje (...)”.

- 26 AP Madrid (sección 14.ª), sentenza n. 298/2003 do 2 xuño. XUR 2003\254869. Declaración de nulidade da cláusula de submisión a favor de órgano de arbitraje institucional creada por norma legal para un sector amplo e non específico. "(...) A Lei 36/1988, do 5 de decembro, de arbitraje, reconece expresamente na exposición de motivos e concreta o propio artigo 5, no seu parágrafo segundo: "Se o convenio arbitral se aceptou dentro dun contrato de adhesión, a validez deste pacto e a súa interpretación acomodaranse ao previsto polas disposicións en vigor respecto destas modalidades de contratación", confirmando o artigo 6.1 a posibilidade de incorporar estas cláusulas ao contrato principal. Pola súa parte, a Lei 26/1984, do 19 de xullo (RCL 1984, 1906), xeral para a defensa dos consumidores e usuarios, conforme a redacción dada pola disposición adicional primeira da Lei 7/1998, do 13 de abril (RCL 1998, 960), de condicións xerais da contratación, regula no seu artigo 10.4 os convenios arbitrarios establecidos en contratos que conteñen condicións xerais non negociadas, concretando que serán eficaces se, ademais dos requisitos de validez exixidos polas leis, resultan claros e explícitos, contemplando tan só a negativa do consumidor ou usuario ao sistema arbitral cando este sexa distinto do de consumo, regulado no artigo 31 da citada lei. A Lei xeral para a defensa dos consumidores e usuarios é aplicable se o contratante tivese a condición de consumidor ou usuario, condición de que gozaba a instante da arbitraje, hoxe parte recorrida, e sabido é que dentro do catálogo de cláusulas abusivas establecido pola disposición adicional primeira, segundo a disposición adicional primeira da Lei 7/1998, do 13 de abril, reguladora das condicións xerais da contratación, atópase a número 26 (submisión a arbitrajes distintas da de consumo, salvo que se trate de órganos de arbitraje institucionais creados por normas legais para un sector ou un suposto específico). O contrato en que se formaliza a cláusula de submisión que invoca a recorrente é un contrato de adhesión, a cláusula non foi negociada individualmente, a usuaria do servizo do transporte fixo valer a nulidade da cláusula de submisión á arbitraje distinta da de consumo e da arbitraje institucional creada pola norma legal para o sector específico de transporte, isto é, a nulidade da cláusula de submisión á Corte de Arbitraje da Cámara de Comercio e Industria, ao someter a cuestión á arbitraje ante o órgano institucional creado pola norma legal para o sector específico (contrato de transporte) e a cláusula foi declarada nula pola Xunta Arbitral de Transportes que emite o laudo, cobrando vixencia o réxime establecido polo artigo 38 da LOTT. Nestes casos e de conformidade co previsto no artigo 10.2 da Lei 26/1984 en caso de dúbida prevalecerá a interpretación máis favorable para o consumidor, regra que reitera o artigo 6.2 da Lei 7/1998, decantándose por favorecer o adherente. Neste punto, ver tamén Tribunal Supremo (Sala do Civil) Sentenza n. 797/1994, do 20 de xullo, RX\1994\6518; e Audiencia Provincial de Madrid (Sección 25.ª) Sentenza n. 318/2003, do 3 de maio XUR\2003\254392.
- 27 Gimeno Sendra, 2013: 1680-1685.
- 28 AP Madrid (Sección 14.ª), Sentenza do 20 de xaneiro de 1999. AC 1999\3190 fraude de lei: división da facturación violentando pacto privado co fin de obter o límite económico necesario para acceder á xunta arbitral de transportes: falta de competencia desta última: reclamación cuxa contía exixía un pacto expreso das partes para que puidese entender do asunto. "(...) En definitiva, como a resposta que dá o noso dereito á fraude de lei é someter o acto á norma que se tratou de eludir (artigo 6.4 CC), debemos estimar que a xunta arbitral de transportes non tiña competencia para coñecer desta reclamación ao ascender a unha contía para a que era necesario un pacto expreso das partes para que puidesen entender do asunto, determinando polo tanto que o laudo debe anularse ao concorrer a circunstancia 5.ª do artigo 45 da Lei de arbitraje, do 5 de decembro de 1988, pois contrario á orde pública debe considerarse limitar de tal modo o acceso á xurisdición que garante o artigo 24.1 da Constitución española a todas as persoas (...)".
- 29 Álvarez Alarcón, 2011: 284-286, expón que, atendendo ao previsto nos artigos 37 e 38 LOTT e ao artigo 6 do ROTT, lles corresponden ás xuntas arbitrarias de transporte as seguintes funcións: función arbitral, (...) función de depositarias de mercadorías obxecto do transporte, (...) función de información ou ditame sobre aspectos xurídicos relativos ao transporte e ás actividades complementarias e auxiliares, (...) función pericial (...).
- 30 Abril Rubio, 2013: 809-827, afirma que as xuntas arbitrarias de transporte son competentes para resolver as controversias de carácter mercantil xurdidas en relación co cumprimento das obrigas derivadas dos contratos de transporte terrestre. Entendendo contrato de transporte de mercadorías, de viaxeiros e mixto; e terrestre como o que se realiza por estrada, ferrocarril ou mediante cable de tracción sen camiño fixo de rodadura.
- 31 Neste artigo centrámonos propiamente no estudo do procedemento arbitral sen facer mención aos diferentes tipos de reclamacións que poden interporse, entre os que destacan, no ámbito do transporte terrestre de mercadorías por estrada, os non pagamentos de portes, os danos nas mercadorías transportadas, as paralizacións ou os depósitos... Cuestións reguladas na Lei 15/2009, do 11 de novembro, do contrato de transporte terrestre de mercadorías, aínda que en relación cos depósitos debe citarse tamén a Orde FOM 3386/2010, do 20 de decembro, pola que se establecen normas para a realización polas xuntas arbitrarias do transporte, de funcións de depósito e alleamento das mercadorías.
- 32 En Galicia, e de conformidade co establecido na disposición adicional primeira (competencia da Xunta Arbitral de Transporte de Galicia) da Lei 2/2008, do 6 de maio, pola que se desenvolve a libre prestación de servizos de transporte marítimo de persoas en augas interiores de Galicia (DOG n. 90, do 12 de maio de 2008), "A Xunta Arbitral de Transporte de Galicia coñecerá das reclamacións de contido económico derivadas da prestación dos servizos de transporte por empresas inscritas no Rexistro de Empresas Operadoras do Transporte Marítimo, nos termos establecidos na Lei 16/1987, do 30 de xullo, de ordenación de transportes terrestres".
- 33 Artigo 7.1 do ROTT: "A localización xeográfica e o ámbito territorial das xuntas arbitrarias do transporte serán determinados polas correspondentes comunidades autónomas en que estean situadas cando estas asumisen as competencias para o efecto delegadas pola Lei orgánica 5/1987, do 30 de xullo, ou, noutro caso, pola Dirección Xeral de Transportes Terrestres". Cómpre aquí facer mención a Martín, 1999: 236, que cita o artigo 12 do capítulo IV ("Delegación de facultades en materia de arbitraje") da Lei orgánica 5/1987, do 30 de xullo, de delegación de facultades do Estado nas comunidades autónomas en relación cos transportes terrestres e por cable, que di: "Deléganse nas comunidades autónomas en que estas deban estar radicadas as funcións que a Lei de ordenación dos transportes terrestres lles atribúen ás xuntas arbitrarias do transporte (...)". En palabras do autor, "(...) preténdese unha uniformidade no réxime xurídico do transporte terrestre –incluído todo o relativo á arbitraje– sen prexuízo da súa xestión e execución polas comunidades autónomas. Polo tanto, á marxe das futuras normas sobre a arbitraje, as administracións das comunidades autónomas xogarán un papel importante no futuro éxito ou fracaso das xuntas arbitrarias do transporte (...)".
- 34 Álvarez Alarcón, 2011: 283-284, recolle que, en cambio, no caso das funcións cuxa execución se vincula a unha mercadoría concreta (depósito, alleamento e peritaxe), seguirase o criterio do lugar onde se atope aquela situada.

- 35 Sánchez-Gamborino, 2010: 251, (...) a teor do disposto no ROTT artigo 7.2 e Condición xeral 5.1 do anexo A da Orde ministerial do 25 de abril de 1997 (actualmente vixente a Orde FOM 1882/2012, do 1 de agosto, pola que se aproban as condicións xerais de contratación dos transportes de mercadorías por estrada).
- 36 AP Asturias (sección 5.ª), sentenza n. 564/2000, do 18 outubro. XUR 2000\311840. “ (...) Centrado así o obxecto do debate, debe manifestarse que, en opinión desta sala, e compartindo o declarado pola Sección Primeira da Audiencia Provincial de Valladolid na súa recente Sentenza do 29-6-00, a suxeición dos contratos ao Consorcio de Transporte Internacional de Mercadoría por Estrada (CMR) de 1956 non é incompatible coas disposicións da Lei de ordenación do transporte terrestre, do 30-7-87, modificada pola Lei 13/96 (RCL 1987, 1764, RCL 1996, 3182), sobre as xuntas arbitrais do transporte, pois, en efecto, o único que establece o referido CMR no seu artigo 33 é a posibilidade de someter o asunto á decisión de árbitros ou tribunais arbitrais distintos das xuntas arbitrais do transporte, o que é evidente que lles confire competencia a estas, que no ámbito desta provincia aparecen creadas no Decreto 87/90 do Principado (...), o precepto está en consonancia coa corrente potenciadora da arbitrase para dirimir as controversias entre particulares manifestada a nivel internacional, así os Seminarios de Milán (1991) e París (1993), destacando nesta liña a Recomendación 12/86 do Comité de Ministros do Consello de Europa referida a “Medidas tendentes a previr e reducir a sobrecarga e traballo dos tribunais”, na que se lles recomenda aos gobernos dos Estados membros que adopten medidas adecuadas para que, nos casos que se presten a iso, a arbitrase poida constituír unha alternativa máis accesible e máis eficaz (...)”. En relación con esta cuestión, debemos citar tamén a Piloñeta Alonso, 1999: 104, cando indica que consciente da importancia de arbitrase como método de resolución de controversias en materia de transporte, a convención CMR (artigo 33) admitiu expresamente a posibilidade de que tales contratos inclúan unha cláusula pola que as partes se someten a arbitrase (...) coa condición de que nesta se estableza que o tribunal arbitral deberá aplicar o convenio (...).
- 37 TC Sentenza 118/1996, do 27 de xuño (BOE n. 182, do 29 de xullo de 1996). O artigo 38.4 da LOTT prevé que as xuntas arbitrais realízarán, ademais da función de arbitrase, “cantas actuacións lles sexan atribuídas” (...). Non obstante, hai que tomar en consideración que o precepto fala das actuacións “que lles sexan atribuídas”, pero nin especifica cales son nin quen deba atribuílas. Esta indeterminación, en canto ao tipo e número de funcións, así como en canto ao ente –Estado central ou comunidade autónoma– competente para definilas, permite efectuar unha interpretación conforme co bloque de constitucionalidade que rexe na materia para chegar á conclusión de que o artigo 38.4 non é inconstitucional, e resulta aplicable en Cataluña, sempre que se interprete no sentido exposto: nese territorio as xuntas arbitrais exercerán as funcións que lles atribúa o Estado, respecto dos transportes supracomunitarios; e, respecto dos transportes intracomunitarios, exercerán, ademais da función de arbitrase, imposta polo Estado ao abeiro do título competencial derivado do artigo 149.1.6 (lexislación procesual), aquelas outras que, se é o caso, lles atribúa á comunidade autónoma”.
- 38 Este fundamento foi utilizado en sucesivos laudos por parte da Xunta Arbitral de Transportes de Galicia.
- 39 A oferta hai que entendela realizada por quen presta o servizo de modo que o contrato se considera asinado no lugar correspondente ao domicilio da empresa de transporte. O criterio anterior é coherente co que establece o artigo 29 da Lei 34/2002, do 11 de xullo, de servizos da sociedade da información, a teor do cal “os contratos celebrados por vía electrónica en que interveña como parte un consumidor se presumirán celebrados no lugar en que este teña a súa residencia habitual. Os contratos electrónicos entre empresarios ou profesionais, en defecto de pacto entre as partes, presumiránse celebrados no lugar en que estea establecido o prestador de servizos”. (Cómprase destacar neste sentido que o artigo 54 do Código de comercio foi modificado pola disposición adicional 4.2 da Lei 34/2002, do 11 de xullo). Destacamos finalmente o artigo 1262 do Código civil: “o consentimento maniféstase polo concurso da oferta e da aceptación sobre a cousa e a causa que deben constituír o contrato. Achándose en lugares distintos o que fixo a oferta e o que a aceptou, hai consentimento desde que o oferente coñece a aceptación ou desde que, remitíndolla o aceptante, non poida ignorala sen faltar á boa fe. O contrato, en tal caso, presúmese celebrado no lugar en que se fixo a oferta. Nos contratos asinados mediante dispositivos automáticos hai consentimento desde que se manifesta a aceptación”.
- 40 Álvarez Alarcón, 2011: 295-296, fai mención a que non prevé o procedemento que haxa unha contestación, senón que directamente se convoca as partes para a celebración dunha vista oral. Por iso, inmediatamente despois de recibida a solicitude de arbitrase, a secretaría da xunta remitirá unha copia da reclamación contra a parte demandada, con indicación tamén da data sinalada para a vista, a cal lle será comunicada igualmente ao demandante.
- 41 Artigo 14 da Lei 39/2015. Dereito e obriga de relacionarse electronicamente coas administracións públicas.
- 42 Artigo 41 da Lei 39/2015. Condicións xerais para a práctica das notificacións, seguido do artigo 43 da Lei 39/2015. Práctica das notificacións a través de medios electrónicos.
- 43 O 1 de xuño de 2015 entraron en vigor as previsións, contidas na Lei 15/2014, do 16 de setembro, de racionalización do sector público e outras medidas de reforma administrativa, para configurar un taboleiro edictal único, a través do *Boletín Oficial del Estado*. A partir desa data, os anuncios de notificación que realice calquera Administración pública cando os interesados nun procedemento sexan descoñecidos, ignórese o lugar ou o medio da notificación, ou ben intentada esta, non se puidese practicar, deberán publicarse necesariamente no BOE. Previamente, e con carácter facultativo, as administracións poderán publicar o anuncio no boletín oficial da comunidade autónoma ou da provincia. Esta regulación resulta de aplicación calquera que sexa a Administración competente para realizar a notificación, a materia sobre a que verse ou o tipo de procedemento administrativo de que se trate, incluídos aqueles que contan con normativa específica. En todos os casos, a publicación dos anuncios de notificación no BOE producírase de forma gratuíta. A regulación do taboleiro edictal único do *Boletín Oficial del Estado* está recollida no Real decreto 181/2008, do 8 de febreiro, de ordenación do diario oficial *Boletín Oficial del Estado*.
- 44 A este respecto podemos destacar que, na Xunta Arbitral de Transportes de Galicia, nos supostos de reclamacións formuladas por consumidores e usuarios, se lles exige a dilixencia dun bo pai de familia á hora de poder identificar a empresa contra a que se reclama, asumindo a secretaría da xunta un labor activo na dita “investigación”; mentres que se se trata de reclamacións entre empresas de transportes, no caso de que resulte infrutuoso o intento de notificación, antes de acudir á vía de anuncios, se lle exixirá á parte reclamante que o domicilio facilitado se corresponde co existente no rexistro mercantil ou no rexistro de empresas de transporte (neste último caso cando a reclamación se interpón contra unha empresa con autorizacións de transporte ao seu nome).
- 45 Álvarez Alarcón, 2011: 295, indica que non di nada o ROTT sobre se deben presentarse coa solicitude os documentos que se pretendan utilizar. Por conseguinte hai que entender que se poderían presentar no acto da vista.

- 46 Piloñeta Alonso, 1999: 97, establece que a composición da xunta para coñecer dun determinado asunto se decidirá en cada caso, en función dos sectores afectados pola controversia (...). Debemos mencionar tamén neste punto a Álvarez Alarcón, 2011: 277, que fai referencia a que, seguindo coa tradición imposta polas xuntas de detaxas, as XAT se constitúen coa mesma forma tripartita –que é tamén adoptada noutros órganos dedicados á arbitraje, como acontece no sistema arbitral de consumo–, na que a Administración asume a posición central, a presidencia asistida por dous vogais representativos dos intereses afectados no conflito (...).
- 47 Non debemos esquecer que a LA regula no seu artigo 40 a acción de anulación do laudo, establecendo o artigo 41 que un dos motivos, sempre que sexa solicitado e probado por unha das partes, é: “(...) b) que non foi debidamente notificada da designación dun árbitro ou das actuacións arbitrais ou non puido, por calquera outra razón, facer valer os seus dereitos (...)”.
- 48 Artigo 539 da LAC. Representación e defensa. Custas e gastos da execución. 1. O executante e o executado deberán estar dirixidos por letrado e representados por procurador, salvo que se trate da execución de resolucións ditadas en procesos en que non sexa preceptiva a intervención dos ditos profesionais. Para a execución derivada de procesos monitorios en que non houberse oposición, requirirase a intervención de avogado e procurador sempre que a cantidade pola que se despache a execución sexa superior a 2.000 euros. Para a execución derivada dun acordo de mediación ou un laudo arbitral requirirase a intervención de avogado e procurador sempre que a cantidade pola que se despache a execución sexa superior a 2.000 euros (...).
- 49 Aba-Catoira, 2011: 136, recolle que, en canto ás garantías do procedemento arbitral, é a norma constitucional a que consagra os principios de audiencia, contradición e igualdade, orientados á efectividade da tutela xudicial efectiva recoñecida no artigo 24 CE como dereito fundamental de todas as persoas. A propia Lei de arbitraje no seu artigo 24.1 refírese aos ditos principios (...).
- 50 Respecto á función de peritaxe sobre o estado das mercadorías, o artigo 367 do Código de comercio establecía, para cando xurdisen dúbidas e contestacións entre o consignatario e o transportador sobre o estado dos efectos transportados no momento da entrega, o recoñecemento pericial con intervención, mesmo, da autoridade xudicial; así mesmo, prevíase o depósito xudicial das mercadorías se os interesados non se conformaban co ditame pericial e non chegaban a un acordo. Este precepto foi derogado pola letra a) do número 1 da disposición derogatoria única da Lei 15/2009, do 11 de novembro, do contrato de transporte terrestre de mercadorías, sendo de aplicación o previsto no artigo 34 desta lei (estado das mercadorías no momento de entrega ao destinatario). Pola súa parte, o artigo 6.1.d) do ROTT atribúe directamente ás xuntas arbitrais do transporte a función de peritaxe, ocupándose tamén do depósito das mercadorías ante as xuntas arbitrais do transporte, previamente á eventual formulación da controversia a que se refire a letra a), cando os interesados non acepten o resultado da peritaxe e non resolan as súas diferenzas.
- 51 Tribunal Superior de Xustiza de Madrid (Sala do Civil e do Penal, Sección 1.ª) Sentenza n. 37/2015, do 28 abril AC\2015\861. “(...) O efecto vinculado á prescrición é a extinción do dereito ou acción que sexa obxecto dela, segundo prevé o artigo 1903 e 1903.2-1 CC (LEG 1889, 27), xunto aos dereitos e accesorios. Segundo reiterada xurisprudencia do TS a prescrición debe ser alegada para que poida ser estimada xa que o xuíz non a pode alegar de oficio no momento procesual oportuno que vén ser o de contestación á demanda. Os artigos 1935 e 1937 CC (LEG 1889, 27) establecen unhas regras particulares que disciplinan a renuncia á prescrición (...). Consecuencia do anterior, posto en relación coas alegacións da demandante, debemos dicir que, extinguido o dereito ao cobramento da parte reclamante no procedemento arbitral –cuestión que por razóns obvias debe ser resolta con carácter previo, igual que a competencia do Tribunal Arbitral–, esa perda do dereito do acredor a reclamar xudicialmente as cantidades debidas fai innecesario o pronunciamiento do xuíz/árbitro sobre as cuestións de fondos formuladas polas partes, xa sexa na demanda, contestación, ou en calquera alegación reconvenional que sexa formulada (...)”.
- 52 Os efectos do “silencio” na emisión do laudo arbitral non se asemellan aos previstos pola Lei 39/2015 (artigos 24 e 25) para o chamado “silencio administrativo”.
- 53 Tribunal Superior de Xustiza de Madrid (Sala do Civil e do Penal, Sección 1.ª) Sentenza n. 37/2015, do 28 abril AC\2015\861. “(...) Os motivos de anulación constitúen unha lista pechada non susceptible de ampliación. Neste sentido hai que recordar a doutrina do Tribunal Constitucional (STC do 18-7-1994) que en relación coas causas de anulación previstas pola lei no anterior artigo 45 da LA dixó: “... no artigo 45 contéplanse as causas de anulación xudicial dun laudo, as cales, en atención á natureza propia do instituto da arbitraje, necesariamente deben limitarse aos supostos de contravención grave do propio contrato de arbitraje (aps. 1.º a 4.º artigo 45) ou das garantías esenciais de procedemento que a todos asegura o artigo 24 CE (RCL 1978, 2836) (artigo 45.5), sen estenderse aos supostos de infracción do dereito material aplicable ao caso, e iso porque, pola contra, a finalidade última da arbitraje, que non é outra que a de alcanzar a pronta solución extraxudicial dun conflito, se vería inevitablemente desnaturalizada ante a eventualidade de que a decisión arbitral puidese ser obxecto de revisión en canto ao fondo (...)”.
- 54 Guedea Martín, 1999: 230, dispón que a Lei 36/1988, do 5 de decembro, prevía xa dous tipos de recursos. En primeiro lugar admítese o recurso de revisión fronte ao laudo arbitral firme (artigo 37) “conforme o establecido na lexislación procesual para as sentenzas xudiciais firmes”. É dicir, son de aplicación os artigos 1796 a 1810 do libro II da Lei de axuízamento civil. Polo tanto, contra as resolucións firmes das xuntas arbitrais do transporte só cabería un recurso de revisión fundado nalgún dos catro motivos recollidos no artigo 1796 da Lei de axuízamento civil.
- 55 A mención á “sucinta referencia de feitos e fundamentos de dereito” provén do artigo 35.1 da Lei 39/2015, do 1 de outubro, do procedemento administrativo común das administracións públicas.
- 56 Guedea Martín, 1999: 230, afirma que indubidablemente unha das razóns que sempre se alegaron a favor da arbitraje e en contra do proceso xurisdiccional ordinario foi a difícil e problemática execución das sentenzas no noso Estado, sen distinguir ordes xurisdiccionais ou órganos xudiciais. Aquí, como anteriormente, ao estudar os recursos fronte aos laudos, ante o silencio da Lei de ordenación dos transportes terrestres, vémonos obrigados –mentres que non se produza modificación legal expresa– á aplicación da Lei de arbitraje. A Lei 36/1988, do 5 de decembro, dedicaba os seus títulos VIII e IX á execución forzosa do laudo e á execución en España dos laudos arbitrais estranxeiros respectivamente.
- 57 Artigo 39.1 da Lei 60/2003, do 23 de decembro, de arbitraje (corrección, aclaración, complemento e extralimitación do laudo).
- 58 Artigo 38 da Lei 60/2003, do 23 de decembro, de arbitraje (terminación das actuacións). 1. Sen prexuízo do disposto no artigo anterior, sobre notificación e, se é o caso, protocolización do laudo, e no artigo seguinte, sobre a súa corrección, aclaración e complemento, as

actuacións arbitrais rematarán e os árbitros cesarán nas súas funcións co laudo definitivo. 2. Os árbitros tamén ordenarán a terminación das actuacións cando: a) o demandante desista da súa demanda, a menos que o demandado se opoña a iso e os árbitros lle recoñezan un interese lexítimo en obter unha solución definitiva do litixio; b) as partes acorden dar por rematadas as actuacións; c) os árbitros comprobren que a prosecución das actuacións resulta innecesaria ou imposible. 3. Transcorrido o prazo que as partes sinalasen para este fin ou, no seu defecto, o de dous meses desde a terminación das actuacións, cesará a obriga dos árbitros de conservar a documentación do procedemento. Dentro dese prazo, calquera das partes poderá solicitarlles aos árbitros que lle remitan os documentos presentados por ela. Os árbitros accederán á solicitude sempre que non atente contra o segredo da deliberación arbitral e que o solicitante asuma os gastos correspondentes ao envío, se é o caso.